

Kohtunike koolitusprogrammi aruanne 2024

**Riigikohus
Õigusteabe- ja koolitusosakond**

**Tartu
2025**

Koolitusnõukogu poolt kinnitatud 17.02.2025.

Sisukord

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	3
1. ÜLEVAADE KOHTUNIKE KOOLITAMISE STRATEEGIA RAKENDAMISEST 2024. AASTAL	4
1.1 ALUSTAVA KOHTUNIKU TOETAMINE	7
1.2 KOHTULAHENDITE KVALITEEDI TAGAMINE	9
1.3 KOHTUMENETLUSTE OSKUSLIKUM JUHTIMINE	10
1.4 KOHTUNIKE DIGIPÄDEVUSE ARENDAMINE	11
1.5 KOHTUNIKE VÄÄRTUSHINNANGUTE KUJUNDAMINE	12
1.6 KOHTUJURISTIDE KOOLITUSSÜSTEEMI LOOMISE TOETAMINE JA KOHTUTEENISTUJATE KOOLITAMINE.....	13
1.7 KOHTUTE AVALIKU SUHTLUSE PARANDAMINE	14
1.8 UUED ÕPPEVAHENDID	14
1.9 VÄLISKOOLITUSED NING VÄLISSUHTLUS.....	14
1.10 KOOLITUSTE HEA KOOSTÖÖ KOKKULEPE PROKURATUURI JA ADVOKATUURIGA.....	16
1.11 KOOLITAJATE TUNNUSTAMINE	17
1.12 STRATEEGIA RAKENDAMISE EDUKUSE HINDAMINE	18
2. 2024. AASTA KOHTUNIKE KOOLITUSPROGRAMMI TÄITMINE..	21
2.1 ÜLDINFO	21
2.2 ÜLEVAADE TOIMUNUD KOOLITUSTEST	24
2.2.1 Valdkonnaülesed õiguskoolitused.....	24
2.2.2 Õiguskoolitused eraõiguses.....	25
2.2.3 Õiguskoolitused karistusõiguses	29
2.2.4 Õiguskoolitused haldusõiguses	31
2.2.5 Oskuskoolitused.....	33
2.2.6 Alustava kohtuniku koolitusprogramm	35

Sissejuhatus

Koolitusaruanne annab kohtunike koolitusnõukogule ülevaate aasta jooksul tehtud tööst. Koolitusaruande alus on kohtute seaduse (KS) § 44 lõige 3, mille kohaselt annab koolitusnõukogu hinnangu kohtunike koolituse tulemustele riigikohtu esitatud iga-aastase ülevaate alusel. Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024 (edaspidi: strateegia¹) punkt 9 näeb ette, et Riigikohus koostab koos iga-aastase koolitusaruandega ülevaate strateegia elluviimise kohta ning esitab selle koolitusnõukogule strateegia uuendamise üle otsustamiseks. Aruanne koosneb kahest osast. Esimene osa on kohtunike koolitamise strateegia rakendamise ülevaade. Selle osa ülesehitus lähtub strateegias seatud eesmärkidest (strateegia punktid 7.1 – 7.8). Aruande teises osas käsitletakse koolitusprogrammi täitmist 2024. aastal ning toimunud koolitusi.

Alates 19. septembrist 2023 on koolitusnõukogu esimees riigikohtunik Heili Sepp (asendusliige) ja aseesimees Tartu Maakohtu kohtunik Margit Jõgeva. Koolitusnõukokku kuuluvad veel esimesest kohtuastmest Kai Härmand ja Maarja-Liis Lall (asendusliikmena). Ringkonnakohtust valiti koolitusnõukogu liikmeteks Elina Elkind, Oliver Kask ja Üllar Roostoja (asendusliikmena). Seoses Oliver Kase nimetamisega Riigikohtunikuks 12. septembril 2024 asus tema asemel koolitusnõukogu põhiliikmeks Üllar Roostoja. Riigikohtust kuuluvad nõukokku Heiki Loot ja Kalev Saare. Prokuratuuri esindajaks on Kretel Tamm, advokatuuri esindab Imbi Jürgen, Tartu Ülikooli Katre Luhamaa ning Justiitsministeeriumit Eneli Kivi.

Koolitusaruande on Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonnas koostanud Aivi Jürgenson, Oksana Kaldoja, Kristin Kink, Madis Metelitsa, Kelli Nemvalts ja Liina Reisberg.

¹ Koolitusnõukogu kinnitas strateegia 22. juunil 2021.

1. Ülevaade kohtunike koolitamise strateegia rakendamisest 2024. aastal

2024. aasta oli strateegia rakendamise viimane aasta. Kohtunike koolitusnõukogu valmistas seega ette ja kinnitas uue kohtunike koolituse strateegia aastateks 2025–2027.² Uue strateegia eesmärged silmas pidades koostati 2025. a kohtunike koolitusprogramm ning alla 3-aastase staažiga kohtuniku ametioskuste koolitusprogramm ja selle läbimise kord.³ Samuti kinnitati kohtulahendi koostamise soovitusel kõigis menetlusliikides.⁴

Aasta suuremate koolitusürituste seas olid: kohtunike õppevisiit Washingtoni, kus külastati mitmeid õiguskaitseasutusi (viidi läbi koostöös Ameerika Ühendriikide Justiitsministeeriumiga); kogenud kohtunike 2-päevane seminar ja alustavate kohtunike 3--päevane sisselamiseminar. Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus toimus koolitustsüklina kokku 10 korda aastas.

Koolitusvajaduse kogumine ja analüüs tugines esmakordselt kohtuniku kompetentsimudelile,⁵ mis on aluseks koolitus- ja muude arendustegevuste vajaduse selgitamisel ning alustavate kohtunike tagasisidestamisel. Esimest korda koguti kohtunike koolitusvajadust PlanPro keskkonnas, kus vastajate osalusaktiivsus oli 40% (100 kohtunikku), mis on kõrgem kui eelnevatel aastatel meili teel sisendit kogudes. Selle keskkonna kasutamist on plaanis jätkata.

Välisrahastusega koolitustest lõppesid Norra programmi koolitused alaealistega seotud teemadel, ent taotlesime ja saime lisarahastuse Euroopa Sotsiaalfond + vahenditest, mis katab noorte kuritegevuse ennetusega seotud teemade koolitamist 2025–2027. Jätkus koostöö Euroopa Õigusakadeemia (ERA) projektis "Baltic Network of EU Law Expert", mille raames korraldatakse Baltimaade kohtunikele koolitusi Euroopa Liidu õigusest. Toimusid Sisejulgeoleku Fondi (ISF) projektist „Kohtuteenistujate ja prokuröride koolitused“ rahastatud koolitused ning õppevisiidid (Holland, USA).

Riigikohtu ja Rahvusvahelise Kaitseuringute Keskuse kokkuleppel on tagatud kohtunike igaaastane kaasatus Kõrgematel Riigikaitsekursustel. Aruandlusaastal väisasid kursust Harju Maakohtu esimees Astrid Asi ja Pärnu Maakohtu esimees Toomas Talviste.

Kohtunike 2024. aasta koolitusprogrammi elluviimine läks planeeritult: 2024. aastal korraldati 62 koolitust, millest ligi kolmandik toimus hübriidkoolitustena (20) (joonis 1). Võrreldes 2023. aastaga oli koolitusi 6 võrra vähem, mis on seletatav sellega, et 2023. aastal oli koolituste korraldamiseks ette nähtud Riigikohtu lisarahastus. Veebikoolitusi ei olnud 2024. a planeeritud. Kõik koolitused leidsid aset kas kohapeal või hübriidis. Hübriidvormis toimuvate koolituste

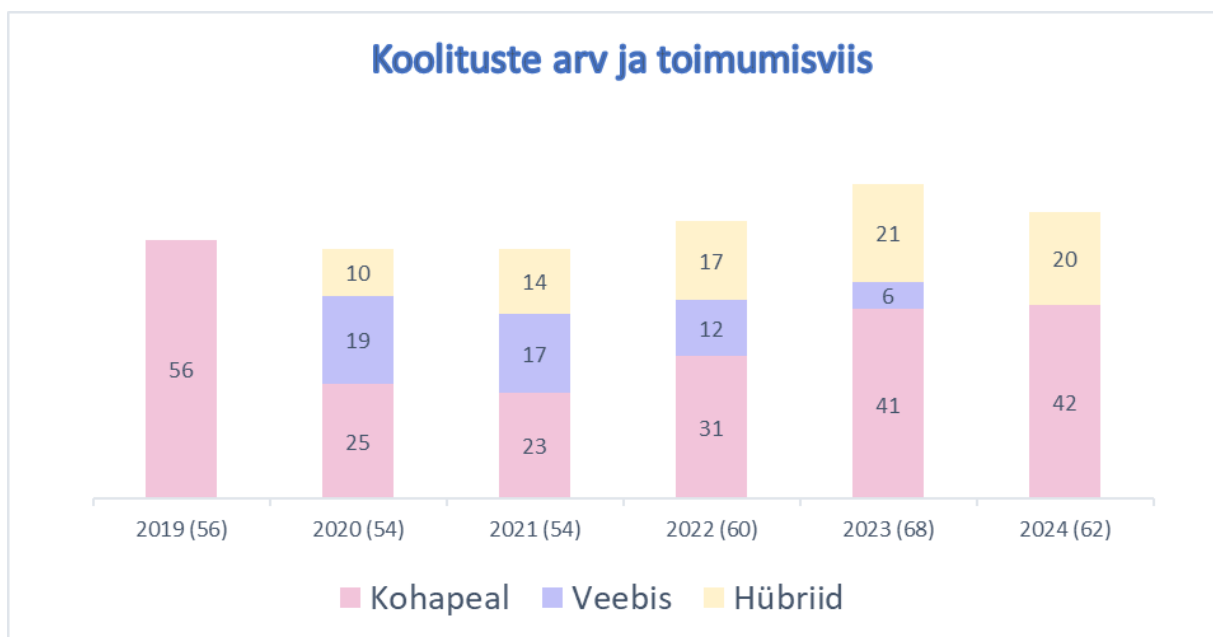
² Koolitusnõukogu otsus 16. september 2024. (<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/kohtunike-koolituse-strateegia-2025-2027>). Samalt lingilt on kättesaadav ka strateegia tekst. (14.01.2025)

³ Koolitusnõukogu otsus 16. september 2024. (<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/kohtunike-koolituse-strateegia-2025-2027>). (14.01.2025)

⁴ Uudis I ja II astme siseveebis: <https://kohus.just.sise/aktuaalne/uudised/koolitusnougogu-kinnitas-mitu-olulist-dokumenti>. Soovitused koostasid riigikohtunik Kaupo Paal tsiviilasjades, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Virgo Saarmets haldusajades ning riigikohtunik Heili Sepp ja Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Sten Lind kriminaalasjades. Kättesaadav: Riigikohtu kodulehel: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunike-omavalitsuskogud/koolitusnougogu> (15.01.2025).

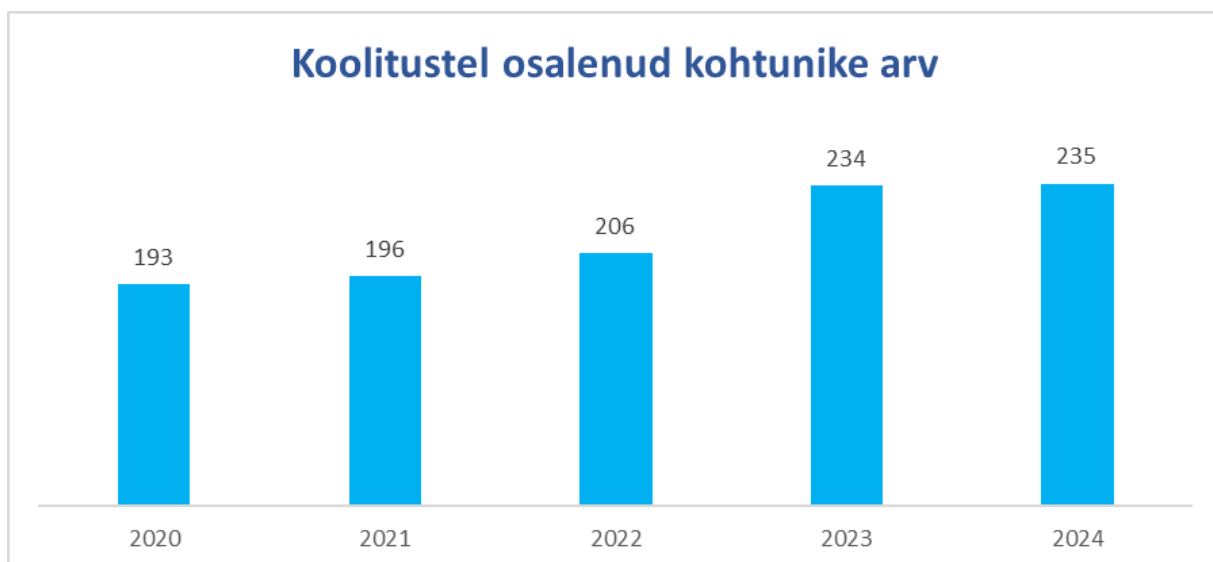
⁵ Kohtuniku kompetentsimudel on heaks kiidetud koolitusnõukogu 16.09.2024 ja kohtunikeksamikomisjoni 15.10.2024 istungil.

puhul liikus aasta jooksul kaalukeel üha enam selles suunas, et enamus osavõtjatest kuulasid veebis, vaid väike osa koolitatavatest kogunes saali. Tuleks arutada, kuidas tagada hübriidkoolituste kõrge kasutegur, kui osalejatest enamik on veebis. Tagasiside näitab, et veebiosalet kohtunikud vajavad ja kiidavad.

Joonis 1. Koolituste arv ja toimumisviis 2019–2024

Kohtunike osalusaktiivsus on viimase viie aasta jooksul pidevalt kasvanud (Joonis 2). Kahel viimasel aastal (2023 ja 2024) on kohtunike hõlmatus koolitusega olnud 95%. Seega jõuab koolitus peaaegu kõigi kohtunikeeni.

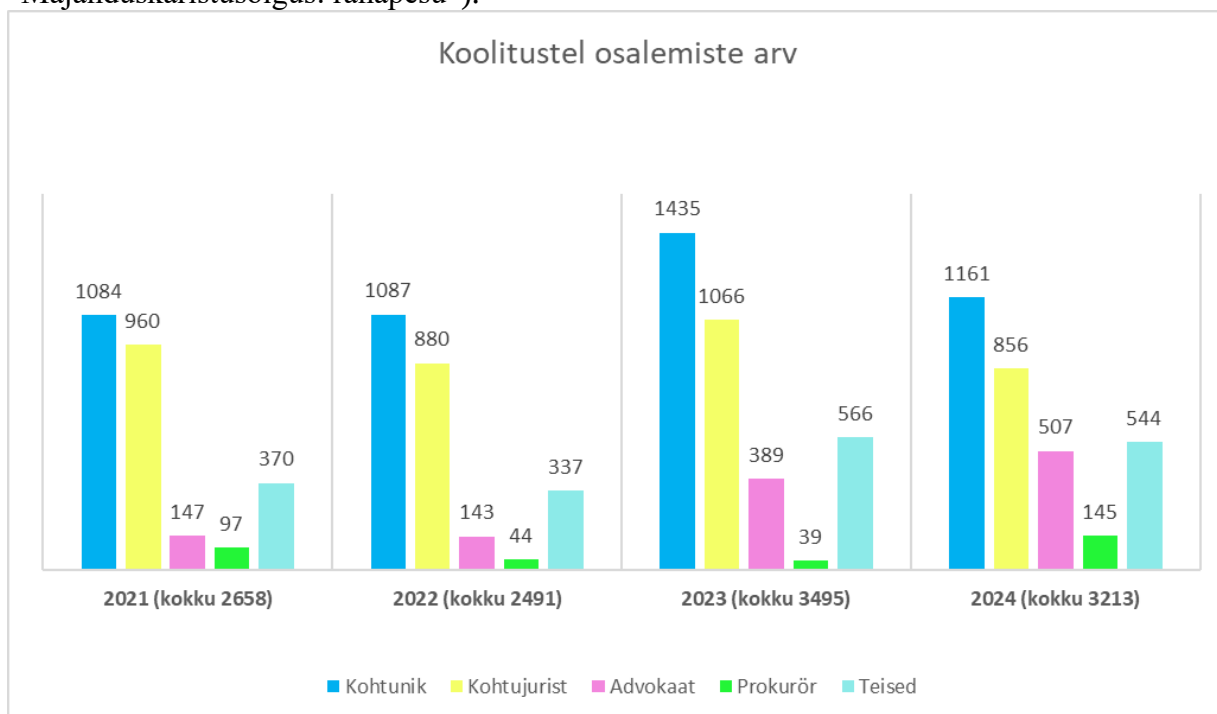

Joonis 2. Koolitustel osalenud kohtunike arv 2020–2024

Kui vaadata koolituse sihtgruppe, siis jooniselt 3 on näha, et kohtunike osalusordi on võrreldes teiste sihtgruppidega kõige rohkem (1161) ja seda taotluslikult. Järgnevad kohtujuristid (856) ning kasvanud on ka prokuröride (145) ja advokaatide (544) osalusnumbrid. See, et kohtunike osalusordi oli mõnevõrra vähem kui 2023. aastal, tuleb sellest, et koolituste arv oli väiksem.

Jätkuvalt on nii prokuröridel kui ka advokaatidel suur huvi kohtunike koolituste vastu. Advokaatide ja prokuröride osaluskorrad tulevad peamiselt koostöökoolitustest, mida 2024. aastal oli programmis kokku 8 (neist suuremad: “Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika” ja

“Ristküsitlus teoorias”). Advokaate osales enim suure hübriidkoolitusena korraldatud koolitusel „Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalne praktika“ (256). Prokuröride suurem hõlmatus on seotud ISF raames toimunud koolitustega, kus nad kuulusid sihtgruppi. (nt “Majanduskaristusõigus: rahapesu”).

Joonis 3. Koolitustel osalemiste arv 2021–2024: kohtunikud, kohtujuristid, advokaadid, prokurörid ja teised⁶

⁶ Arvestatud on kõiki teisi osalejaid, keda ei ole diagrammis ära märgitud. Näiteks nõunikud, konsultandid, kohtunikuabid, kohtutäiturid, spetsialistid jne.

1.1 Alustava kohtuniku toetamine

Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024

7.1. Alustava kohtuniku toetamine

Alustavate kohtunike koolitusprogrammi on vaja nii sisult kui ka vormilt edasi arendada, et see toetaks ametisse asuvat kohtunikku parimal viisil vajalike kutseoskuste ja teadmiste omandamisel ning võimaldaks saada hea väljaõppe. Pakutavad koolitusmoodulid peavad hõlmama kõiki olulisi kohtuniku töö valdkondi.

Tegevused:

7.1.1. Kaasajastatakse ja täiendatakse alla kolmeaastase staažiga kohtuniku ametioskuste koolitusprogrammi ja selle läbimise korda.

7.1.2. Töötatakse välja ja korraldatakse regulaarselt mentorkohtunike koolitusi.

7.1.3. Töötatakse välja ja pakutakse veebipõhiseid lahendusi alustava kohtuniku ametisse astumise toetamiseks.

Kohtute seaduse kohaselt peab ametisse asuv esimese ja teise astme kohtunik koolitusnõukogu määratud ajal läbima koolitusnõukogu kinnitatud ametioskuste koolitusprogrammi (KS § 74 lg 2). Alustavad kohtunikud läbivad programmi kolme aasta jooksul. 2024. aastal jätkati 2022. aasta algusest rakendunud alla kolme aastase staažiga kohtunike koolitusprogrammi rakendamist. Kaheteistkümnest programmis ette nähtud koolitusest toimusid üheksa. Piiratud eelarve tõttu kavandati koolitused “Menetluse juhtimine süüteovaldkonna kohtunikele” ning “Lepitamine ja mediatsioon” 2025. aastasse, samuti lükkus 2025. aastasse “Kohtulahendi koostamine süüteovaldkonna kohtunikele”.

Kohtunikeeetika koolitus sai sügisel täiendust Bangalore’i põhimõtete ja nende kommentaaride uue eestikeelse tõlke näol. Vastavad dokumendid leiab nii Riigikohtu lehelt kohtunike eetikanõukogu materjalide⁷ alt kui alustavatele kohtunikele mõeldud veebivärvast (Moodle) eetika kursuse alt. Lisaks uuendas Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Andra Pärsimägi Moodle’is eetika e-testi.

Meediakoolitust pakkusime seekord nii alustajatele kui edasijõudnutele. Koolitusgrupi valimisel tegime koostööd kohtute esimeeste ja kommunikatsioonijuhiga, et koolitusele jõuaksid suurema potentsiaaliga kõneisikud. Eesti keele koolituse toimumine hübriidkoolitusena on ennast õigustanud, sellega nii ka jätkame. Mõlemad ülalnimetatud koolitused on väga hinnatud nii alustavate kui kogenud kohtunike seas.

Mais toimus kolmandat korda alustavate kohtunike sisseelamise toetamiseks kolmepäevane seminar. Käsitleti õigusemõistmist, kohtutele seatud ootusi, kohtuniku rolli, väärtusi ja võimalusi nii Eesti kui rahvusvahelisel tasandil, valdkonnapõhiselt tööprotsesside ja menetluse juhtimist. Oskuskoolitustena olid kavas liikumise lõimimine oma päevategevustesse ja häälekool. Toetati üle Eesti töötavate kohtunike omavahelist võrgustumist. Tagasiside sisseelamisseminarile oli väga positiivne.

Põhjalikum menetluse juhtimise koolitus tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele koos simulatsioonidega toimus sügisel. Jätkasime ka kombineeritud koolitusformaadiga (individuaalne vestlus *coach*’iga + rühmas toimuv enesearengu töötuba), mis aitab osaleja aktiivsel osalusel üles leida tema senise töötamise perioodil esile kerkinud kitsaskohad ja professionaalse arengu vajadused.

⁷ Kättesaadav: <https://www.riigikohus.ee/et/kohtunike-omavalitsuskogud/kohtunike-eetikanoukogu> (14.01.2025).

Mitme aasta järel toimus taas “Õigusinfo andmebaaside” praktiline koolitus, mille vajadusest on kohtunikud teada andnud ja mis igati õnnestus.

Kohtulahendi koostamine tsiviil- ja halduskohtunikele lõimiti seekord tsiviilkohtunike ametioskuste programmi ja nii on kavas jätkata ka edaspidi.

Mentorluse koolitust ja ümarlauda 2024. aastal ei toimunud. Ühelt poolt oli see tingitud ümarlaua senise eestvedaja loobumisest, teisalt tuli mentorluse koolitus kompetentsimudeli arendamise kontekstis ümber mõtestada. 2024. aasta juuni lõpus täitus aasta uue koostöövestluste kokkuvõtte vormi kasutuselevõtt. Koolitus toimub 2025. aastal ning selle sisu tugineb kompetentsimudelil, kava oleme muutnud nii, et selles on kombineeritud nii ümarlaua kui koolituse elemendid.

Alustavate kohtunike koolitused toimusid valdavalt kontaktõppena, et elavdada diskussioone, kaasata osalejaid aktiivselt, aga pakkuda ka võimalust mitteformaalseteks vestlusteks kolleegidega. Hübriidkoolituse vormis toimus eesti keel, enesearengu individuaalsed vestlused toimusid samuti veebikohtumistena.

Uue algatusena toimus alustavatele kohtunikele tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti eesmärgiga saada ülevaade võimalikest koostöökohtadest.

Alustava kohtuniku toetamiseks täiendati veebipõhiseid õppimislahendusi Moodle keskkonnas. Nii saab uus kohtunik tööga alustamise ajast hoolimata iseseisvalt juba koolitustele eelnevalt õppematerjalidega tutvuda, enesekohaseid teste sooritada, aga ka materjale üle vaadata ja kasutada ühiste aruteluteemade loomise võimalust. Moodle'isse lisati uuendatud kohtulahendite koostamise soovitusel, Bangalore'i printsiipide ja kommentaaride uued eestikeelsed tõlked, arendati edasi eetika e-testi, värskendati X-Law koolitust ning täiendati EIK ja EK-ga seotud koolitusmaterjalide nimistut.

16.09.2024 kinnitas koolitusnõukogu uue alla 3-aastase staažiga kohtuniku ametioskuste koolitusprogrammi ja selle läbimise korra,⁸ mis rakendus 01.10.2024. Järgmise aasta koolitusprogrammi koostamisel arvestati seega juba uue korraga.

⁸ Koolitusnõukogu otsus 16. september 2024. (<https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/kohtunike-koolituse-strateegia-2025-2027>). (14.01.2025)

1.2 Kohtulahendite kvaliteedi tagamine

Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024

7.2. Kohtulahendite kvaliteedi tagamine

Viimase menetlusosaliste uuringu tulemuste järgi on probleemiks kohtulahendite arusaadavus. Eesmärgiks on tagada kohtunike head õigusteadmised ja oskus kirjutada arusaadavaid, tõendatud ja õiguslikult hästi argumenteeritud kohtulahendeid.

Tegevused:

- 7.2.1. Pakutakse järjepidevalt õiguskoolitusi.
- 7.2.2. Eraldi pööratakse õiguskoolituste kavandamisel tähelepanu valdkondadele, kus kohtunike spetsialiseerumine on seadusega ette nähtud.
- 7.2.3. Pakutakse regulaarset võimalust osaleda kohtulahendi koostamise koolitusel.
- 7.2.4. Kaasajastatakse kohtulahendi koostamise õppematerjali.
- 7.2.5. Pakutakse regulaarselt eesti keele koolitusi.

Strateegia punktis 7.2 nähakse ette kohtulahendite kvaliteedi tagamine ning sellele on kaudselt suunatud kõik koolitused. Vastavalt punktile 7.2.1. pakuti 2024. aastal järjepidevalt õiguskoolitusi. Tulenevalt punktist 7.2.2. toimusid spetsialiseerumist toetavad koolitused: “Traumateadlikkus lastega seotud tsiviilasjades” ning “Ühinguõigus kohtub maksejõuetusõigusega”.

Otseselt kohtulahendi koostamisele (p 7.2.3.) keskenduti koolitusprogrammis tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitusel (2 päeva) (vt tabel 1, koolitus 54). Lisaks said 2024. aasta alguses tööd alustanud süüteovaldkonna kohtunikud oma lahenditele riigikohtunikelt tagasisidet.

Kaasajastati kohtulahendi koostamise õppematerjali (p 7.2.4.): Riigikohtu kodulehel, kohtunike koolituse kodulehel koolitus.riigikohus.ee ja Moodle’is on kättesaadavad kohtulahendi koostamise uuendatud soovitusel kõikide valdkondade kohtunikele.⁹

Kooskõlas punktiga 7.2.4. toimus eesti keele koolitus, kus tugineti teadmiste ja oskuste omandamisel ning lihvimisel näidetele kohtulahenditest.

⁹ Vt viide 4.

1.3 Kohtumenetluste oskuslikum juhtimine

Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024

7.3. Kohtumenetluste oskuslikum juhtimine

Kui kohtunik juhib menetlust kvaliteetselt, siis lüheneb menetluse kestus, suureneb menetlusosaliste rahulolu ning vähenevad menetluskulud. Menetluste oskuslik juhtimine aitab tagada kohtu autoriteeti ja saavutada kiiremini õigusrahu.

Tegevused:

7.3.1. Kohtunikele pakutakse regulaarset võimalust osaleda kohtumenetluste juhtimise koolitusel.

Strateegia punkt 7.3 näeb kohtumenetluse oskuslikuma juhtimise meetmena ette regulaarsed kohtumenetluste juhtimise koolitused. Lisatud tabelist 1 on näha, et sel aastal toimus kahepäevane menetluse juhtimise koolitus tsiviil- ja halduskohtu kohtunikele (vt tabel 1, koolitus nr 32). Tegemist oli septembri lõpuni kehtinud alustava kohtuniku programmi kuuluva kohustusliku koolitusega, mis tuli läbida esimesel võimalusel.

Menetluse juhtimise teemasid nii tsiviil-, haldus- kui süüteovaldkonna kohtunikele käsitleti ka alustavate kohtunike sisseelamisseminaril (vt tabel 1, koolitus nr 24), tuge ekspertiiside targaks tellimiseks andis tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti (vt tabel 1, koolitus nr 7). Samuti jätkati aruandlusperioodil ajakohastatud kohtupsühhiaatria e-kursuse käitamisega (vt tabel 1, viimane koolitus).

Läbivalt korraldati tsiviil-, karistus- ja haldusõiguses ümarlaudu, millel arutatud teemad teenivad samuti kohtumenetluse oskuslikuma juhtimise eesmärki. (Halduskohtunike ja advokaatide ümarlaud; halduskohtunike ümarlaud; perelepitusseaduse rakenduspraktika ümarlaud; Tartu ja Viru Maakohtu ning Tartu Ringkonnakohtu ümarlaud; maksekontode ja täitemenetluse ümarlaud; Riigikohtu ja ringkonnakohtute ümarlaud; Riigikohtu, ringkonnakohtute ja maakohtute ümarlaud; Harju ja Pärnu Maakohtu ning Tallinna Ringkonnakohtu ümarlaud ja perekonnaõiguse ümarlaud. (vt tabel 1, koolitused nr 4, 23, 31, 46, 50, 53, 55, 58, 59)

1.4 Kohtunike digipädevuse arendamine

Kohtunike koolituse strateegia 2021–2024

7.4. Kohtunike digipädevuse arendamine

Kohtunikud peavad arendama oma digioskusi, et käia kaasas tehnoloogia arengust tulenevate muudatustega nii kohtu töökorralduses kui ka vaidluste lahendamisel erinevates menetlustes. Kohtunikel on vajadus saada teadmisi tehisintellekti ja programmeerimise kohta, muu hulgas küberkuritegevuse, patendiõiguse ja automatiseeritud haldusaktide aspektist. Suurenenud on virtuaalistungite pidamise osakaal. Virtuaalistungite pidamise eelduseks on hea tehniline varustatus, kohtuniku ja tema meeskonna oskus kasutada tehnilisi vahendeid ja elektroonilisi keskkondi, vastavate reeglite ja juhiste olemasolu ning kohtuniku oskus juhtida virtuaalset istungit.

Tegevused:

7.4.1. Kohtunikele pakutakse võimalust osaleda erinevate digioskuste arendamise koolitustel (küberkuritegevus, e-kaubandus, kratid haldusmenetluses jne).

7.4.2. Kohtunikele pakutakse võimalust osaleda virtuaalistungi juhtimist käsitlevatel mõttevahetustel.

Strateegia punktis 7.4 seatakse eesmärgiks kohtunike digipädevuste arendamine. Otseselt sellele teemale suunatud koolitus programmis oli “Õigusinfo andmebaasid” (tabel 1, koolitus nr 43).

Üle mitme aasta toimus taas õigusinfo andmebaaside koolitus, kus praktiliste harjutuste toel arendati kohtunikutööks vajalike andmebaaside EUR-Lex, HUDOC, CURIA, xLaw ning KS platvormi ja otsingumootorite kasutajavilumust.

Alustavatele kohtunikele suunatud sisseelamisseminaril käsitletud tööprotsesside juhtimise teema raames puudutati Kohtute Infosüsteemi ja erinevate tööd lihtsustavate mallide kasutamist.

Aruandlusperioodil käivitus Riigikohtu, Euroopa Õigusakadeemia ning Läti ja Leedu partnerite koostööprojekt „Baltic Network of EU Law Experts“. Projekti raames viidi 30. septembrist kuni 2. oktoobrini Tallinnas läbi seminar „Advanced Training in EU Law for Judges and Prosecutors: Preliminary Ruling Procedure, Charter of Fundamental Rights, and the Rule of Law“. Samuti toimus aruandlusperioodil kaks veebikoolitust, mis keskendusid Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) veebitööriistade ning Euroopa Liidu õigusandmebaasidele (EUR-Lex, CURIA, HUDOC jt). Koostööprojektiga jätkatakse 2025. aastal.

1.5 Kohtunike väärtushinnangute kujundamine

7.5. Kohtunikukonna väärtushinnangute kujundamine

Kohtunikukonna kõrge professionaalsus ja laitmatu käitumine on kohtu ja õigusemõistmise autoriteedi tingimuseks ja tagatiseks ning kohtunikel lasub kõrge moraalne ja õiguslik vastutus.

Tegevused:

7.5.1. Koostöös eetikanõukoguga pakutakse kohtunikele regulaarset võimalust osaleda aruteludel, mis keskenduvad kohtuniku eetikale.

Strateegia punktis 7.5 välja toodud eesmärki tuleb silmas pidada kõikidel koolitajatel. Alustavatel kohtunikel tuleb kõigil kohustuslikus korras läbida eetika koolitus, mis viidi läbi ka 2024. aastal (vt tabel 1, koolitus nr 1). Eetika teema on läbiv teema muuhulgas menetluse juhtimise koolitusel, aga ka alustavate kohtunike sisseelamisseminaril.

Kui 2023. aasta lõpus saadeti tõlkimisse Bangalore põhimõtted ja nende kommentaarid, siis 2024. aastal said värskendatud tõlked valmis. Vastavad dokumendid leiab nii Riigikohtu lehelt kohtunike eetikanõukogu materjalide alt¹⁰ kui alustavatele kohtunikele mõeldud veebivärvast (Moodle) eetika kursuse alt. Lisaks uuendati Moodle'is eetika e-testi.

¹⁰ Vt viide 7.

1.6 Kohtujuristide koolitussüsteemi loomise toetamine ja kohtuteenistujate koolitamine

7.6. Kohtujuristide koolitussüsteemi loomise toetamine

Kohtute töö kvaliteedi parandamiseks tuleb kohtunikke ja kohtuametnikke võimaluse korral koolitada koordineeritult. Kohtujuristidele kui olulistele kohtute töö toetajatele ning kohtunike järelkasvu allikale on vaja korraldada koolitusi nende spetsiifikast lähtudes, samuti võimaldada osalemist vaid neile mõeldud oskuskoolitustel, kus oleks võimalik arutleda väiksemates gruppides. Selleks, et kohtujuristid saaksid ennast täiendada Euroopa Liidu õiguses, tuleb neile võimaldada ka väliskoolitustel osalemist.

Tegevused:

7.6.1. Toetatakse lahenduse leidmist kohtujuristide koolitamise tervikliku süsteemi loomiseks.

7.6.2. Võimaluse korral pakutakse kohtujuristidele spetsiaalselt neile mõeldud koolitusi ning neil võimaldatakse osaleda väliskoolitustel.

7.6.3. Kuni kohtujuristide koolitamise tervikliku süsteemi loomiseni võimaldatakse neil osaleda kohtunike koolitustel vähemalt senises mahus justiitsministeeriumi rahalise toetuse kaasabil.

Kohtunike koolituse strateegia punkti 3 järgi koolitatakse eeskätt kohtunikke, kuid võimalust mööda ka kohtujuriste, konsultante, nõunikke ja kohtunikuabisid. Kohtujuristide osalus kohtunike koolitusel on aktiivne, nad moodustavad 27% kõigist osalejatest. Kohtunikele suunatud koolitustest võttis osa 856 kohtujuristi ja 166 kohtujuristi osales kohtuteenistujatele suunatud koolitustel.

Riigikohus jätkas 2024. aastal kohtuteenistujatele õiguskoolituste korraldamist Harju Maakohutuga (mille koosseisus on kohtute koolitusjuht) sõlmitud lepingu alusel. Kohtuteenistujate õiguskoolituste peamised sihtgrupid on kohtuistungis sekretärid, referendid, registri- ja kinnistussekretärid, kantseleijuhatajad, kohtujuristid. 2024. aastal toimusid kohtuteenistujatele järgmised koolitused kokku 9 koolituspäeval:

1. “Asja- ja kinnistusraamatuõiguse arengud ja praktilised probleemid”;
2. “Ühinguõiguse aktuaalprobleemid, määruskaebuste menetlemine ja lahendamine”;
3. “Seltsinguleping ja seltsingu sätete kohaldamine vara jagamisel”;
4. “Uuenenud korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakendamise problematika”;
5. “Kinnistamisasja kohtunikule läbivaatamiseks üleandmisega seonduvad praktilised probleemid”;
6. “Tsiviilhagide lahendamine kriminaalkohtumenetluses”;
7. “Kriminaalkohtumenetlus. Ülevaade süüteomenetlusest”;
8. “Kohtulahendi koostamine haldusasjades”;
9. “Kohtulahendi koostamine tsiviilasjades”.

Kohtuteenistujate õiguskoolituste koolitusaastat saab saadud tagasisidest lähtudes hinnata edukaks. Kohtuametnike õiguskoolituste korraldamist jätkatakse ka 2025. aastal senisel viisil.

1.7 Kohtute avaliku suhtluse parandamine

7.7. Aitame kaasa kohtute suhtluse parandamisele avalikkuse ja meediaga

Tõhus kommunikatsioon loob mõistmist ja usaldust kohtusüsteemi vastu, aitab kaasa õigusemõistmise autoriteedi säilimisele ning kohtute maine tõstmisele.

Tegevused:

7.7.1. Pakutakse regulaarselt koolitusi kohtunikest kõneisikutele.

Strateegia punkt 7.7 näeb ette, et kohtunikest kõneisikutele pakutakse regulaarselt koolitusi. Meediakoolitust pakkusime seekord nii alustajatele kui edasijõudnutele (vt tabel 1, koolitused 9 ja 28). Koolitusgrupi valimisel tegime ka sel aastal koostööd kohtute esimeeste ja kommunikatsioonijuhiga, et koolitusele jõuaksid suurema potentsiaaliga kõneisikud.

1.8 Uued õppevahendid

7.8. Uute õppevahendite koostamise ja kättesaadavuse toetamine

Muuta õiguskirjandus ja õppematerjalid (sh elektroonilised õppevahendid) valdkonniti ühtlasemalt kättesaadavaks.

Tegevused:

7.8.1. Võimaluse korral toetatakse eestikeelse õppekirjanduse, sh tõlkeõpikute väljaandmist.

7.8.2. Võimaluse korral toetatakse elektrooniliste kohtumenetluse kommentaaride väljaandmist ja uuendamist.

7.8.3. Suurendatakse järelvaadatavate koolituste hulka ja kasutajamugavust, samuti võetakse kasutusele veebiloengute lühivorme.

7.8.4. Võetakse kasutusele uusi tehnoloogilisi lahendusi toetamaks iseseisvat õppimist.

Nagu varasemalt, edastati ka 2024. aastal koolitusmaterjalid osalejate e-postile riigitöötaja iseteenindusportaali (RTIP, www.riigitootaja.ee) kaudu. Samuti oli toimunud koolituse materjal kättesaadav RTIP-is vastava koolituse all. Ümarlaudade kokkuvõtted, koolituste heli- ja videosalvestised ning slaidid avaldati kodulehel aadressil koolitus.riigikohus.ee. 2024. aastal lisati kodulehele 15 salvestist, mida on võimalik järelvaadata või -kuulata. Kõige enam vaadati koolitust “Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalne praktika (23), teisel kohal oli “Majanduskaristusõigus: rahapesu” (21) ja kolmandal “Andmekaitseõigus” (16) ning 13 vaatamiskorruga jagasid neljandat ja viiendat kohta “Riigikohtu halduskolleegiumi aktuaalne praktika” ja kohtujuristide koolitus “Ülevaade süüteomenetlusest”.

1.9 Väliskoolitused ning välissuhtlus

Strateegia punkti 6 järgi soodustatakse ja toetatakse kohtunike osalemist Euroopa Liidu liikmesriikide, teiste demokraatlike riikide ja organisatsioonide korraldatud koolitustel ja õppevisiitidel. Riigikohus võtab osa kohtunike koolitusega tegelevate välisorganisatsioonide tööst.

Riigikohus osaleb jätkuvalt aktiivselt EJTN-i (Euroopa Kohtunike Koolituse Võrgustik) ja ERA (Euroopa Õigusakadeemia) töös.

Riigikohus finantseerib kohtunike osalemist väliskoolitustel, millest suurema osa moodustavad EJTN-i koolitused, kuid 2024. aastal leidsid kohtunikud endale huvipakkuvaid koolitusi ka teistelt koolitusasutustelt nagu EUAA (Euroopa Liidu Varjupaigaamet) ja EUIPO (Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Amet).

Riigikohtu kaudu osalesid esimese ja teise astme kohtunikud 2024. aastal väliskoolitustel kokku 66 korda¹¹, võrdluseks, 2023. aastal oli osalemiste arv 58. Kohapeal osalemist eelistati eelmisel aastal 46 korral ning veebis 20 korral. Võrdluseks, 2023. aastal oli kohapeal osalemisi 48 ja veebikoolitust eelistati 10 korral. Veebis osalejate arvu kasv võib suuresti olla tingitud asjaolust, et 2024. aasta teises pooles muutis EJTN mitmed kontaktkoolitused veebikoolitusteks. Kohtute lõikes osalesid väliskoolitusel kõige enam Harju Maakohtu kohtunikud – 20 korda. Järgnesid Pärnu Maakohus 15 ning Tallinna Halduskohus ja Viru Maakohus mõlemad 10 osalemiskorraga. Kui võrrelda valdkonniti, siis kõige enam väisasid väliskoolitusi tsiviilõiguse kohtunikud (40 osalemist), järgnesid karistusõiguse kohtunikud 14 osalemiskorraga ja halduse kohtunikud 12 osalemiskorraga. Osalejate keskmine kohtunikuna tegutsemise staaž oli ligikaudu 9 aastat. On kohtunikke, kes käivad välismaal väga aktiivselt: kaks kohtunikku osales 6 väliskoolitusel aastas, kolm kohtunikku osales aasta jooksul neljal väliskoolitusel ja kaks kohtunikku kolmel koolitusel. (Seega 30 osaluskorda 66-st kuulub seitsmele kohtunikule).

Õppeasutuste lõikes osaleti kõige enam EJTN-i koolitustel (44 korda), ERA koolitustel osaleti 8 korda ning muude õppeasutuste koolitusi väisati 14 korral. Aruandlusperioodil viidi Euroopa Sisejulgeolekufondi toel läbi kaks õppereisi. 2024. a aprillis toimus kriminaalkohtunike õppevisiit Hollandisse, mis keskendus küberkuritegevuse vastasele võitlusele, võttes täpsema vaatluse alla digitööendite kasutamise süüteomenetluses. Esimesel õppepäeval külastas Eesti delegatsioon Hollandi politsei küberkuritegude bürood (*Nationale Politie, regio IJsselland, cyberteam te Apeldoorn*), kus võeti lähema vaatluse alla digitaalsete tööendite kogumise ja esitamisega seonduvad õiguslikud ja praktilised probleemid. Teisel õppepäeval kohtus Eesti delegatsioon Hollandi kohtunikonnaga Zwolles (*Rechtbank Overijssel, vestiging Zwolle*) ja Haagis (*Gerechtshof Den Haag*), kes spetsialiseeruvad küberkuritegude lahendamisele, vahetamaks parimaid praktikad küsimuses, kuidas peaks toimuma digitööendite presenteerimine ja uurimine kohtumenetluse vältel. Õppevisiit aitas luua väärtuslikke kontakte Eesti ja Hollandi kohtunikonna vahel, mh seonduvalt edasise koolitustegevusega küberkuritegevuse teemadel (nt Christiaan A. Baardman, Haagi apellatsioonikohtu küberkuritegude kolleegiumi president).

Koostöös Ameerika Ühendriikide Justiitsministeeriumiga külastas Eesti kriminaalkohtunike delegatsioon 24.-30. augustini Washingtoni, tehes lähemalt tutvust Ameerika Ühendriikide kohtusüsteemi ja õiguskaitseasutuste tööga. Visiit hõlmas kohtuistungite vaatlusi ning arutelusid kohalike kohtunikega kohtumenetluse korralduse, süüteomenetluste oskusliku juhtimise ning kohtunikukutse teemadel. Kohtukülastused kulmineerusid mõttevahetusega Ameerika Ühendriikide Ülemkohtus, kus kohtuti selle esimehe John G. Robertsi nõuniku kohtunik Robert Dow Jr.-iga. Koostööd Ameerika Ühendriikide suunal jätkatakse ka 2025. aastal.

Riigikohus võõrustas EJTN-i lühiajalise vahetusprogrammi raames viite väliskohtunikku Prantsusmaalt, Hollandist, Itaaliast, Bulgaariast ja Rumeeniast. Tutvumaks Eesti justiitssüsteemiga, toimusid kohtumised justiitsministeeriumis, E-Eesti Esitluskeskuses, Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas, Harju Maakohus, Eesti Advokatuuris, Tallinna Ringkonnakohtus, Õiguskantsleri Kantseleis, Riigiprokuratuuris ja Riigikohtus. Vahetusprogrammi ühel päeval

¹¹ Arvestatud on iga üksikut osalemist. Näiteks kui kohtunik osales aasta jooksul kolmel väliskoolitusel, siis on arvestatud kolme osalemist.

stažeerisid väliskohtunikud Harju Maakohtus, Tallinna Halduskohtus ja Riigikohtus, kus neid võõrustasid ning tutvustasid kohalikku kohtupidamist vastava valdkonna kohtunikud. Väliskohtunikud tagasisidestasid vahetusprogrammi Eestis äärmiselt positiivselt.

2024. aastal käisid 3 kohtunikku õppevisiidil Euroopa Inimõiguste Kohtus ja 4 kohtuteenistajat õppevisiitidel Euroopa Liidu Kohtus, Euroopa Inimõiguste Kohtus, Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ametis ja Euroopa Liidu institutsioonides Brüsselis. Pikaajalisse vahetusprogrammi Euroopa Liidu Kohtusse valiti üks kohtunik, kelle vahetusprogramm algas jaanuaris 2025.

EJTN-i lühiajalises vahetusprogrammis Euroopas osales neli kohtunikku, keda võõrustasid Itaalia, Soome ja Saksamaa kolleegid.

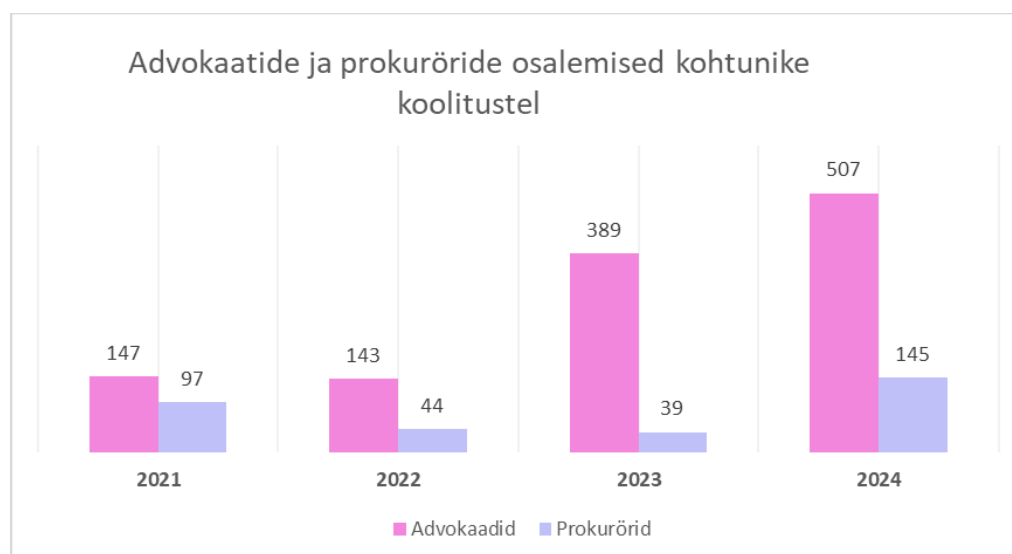
Kohtute kahepoolses grupivahetusprogrammis osales Eestist Tartu Maakohus, kes külastas oktoobris Saksamaa Dresdeni ringkonnakohut.

Kohtunikele suunatud perekonnaõigusele spetsialiseeritud vahetusprogrammis osales üks kohtunik.

EJTN-is toimuvad rahvuslike kontaktpunktide ja kohtunike vahetusprogrammi töögrupi kohtumised, kus arutatakse vahetusprogrammidega seotud sisulisi ja korralduslikke küsimusi, panustamaks EJTN-i toimimisse ja arengusse. Töögrupi kohtumistel osaleb ka riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna nõunik. Õigusteabe- ja koolitusosakonna juhataja esindab Riigikohut EJTN-i Peaassambleel ja Direktorite kohtumisel.

1.10 Koolituste hea koostöö kokkulepe prokuratuuri ja advokatuuriga

Strateegia punktis 5 on välja toodud partnerluse ja dialoogi tähtsus kõikide huvigruppidega. Kohtunike koolitusnõukogu, Eesti Advokatuuri ja Prokuratuuri sõlmitud koolituskoostöö lähtealuste ning hea tava järgi on kohtunikel alates 2019. aastast olnud võimalus osaleda nii prokuratuuri kui ka advokatuuri koolitustel. 2024. aastal osales 18 kohtunikku advokatuuri koolitustel ning 2 kohtunikku prokuratuuri koolitustel. Prokurörid osalesid kohtunike koolitustel 145 ja advokaadid 507 korral. 2024. aasta kohta on märkimisväärne välja tuua, et toimus üks ca 500 osalejaga koostöökoolitus. Nii suur sihtgrupp oli esmakordne. Advokaatide ja prokuröride kasvav osalus kajastub joonisel 4.

Joonis 4. Advokaatide ja prokuröride osalemine kohtunike koolitustel 2021–2024

1.11 Koolitajate tunnustamine

Koolitusnõukogu on alates 2011. aastast tunnustanud parimaid koolitajaid, kes on paistnud silma koolituse läbiviimise kõrge kvaliteedi poolest või kellel on muid suuri teeneid koolitussüsteemi arendamisel. 2024. aastal otsustas koolitusnõukogu edukalt läbi viidud koolitus(t)e eest tunnustada Riigikohtunik Nele Siitami.

2023. aastal pälvis 2022. aasta parima koolitaja tiitli Elina Elkind. 2021. aasta parimaks koolitajaks valis koolitusnõukogu Mati Maksingu. Sellele eelneval aastal osutus parimaks koolituste korraldajaks Kadri Krebstein. Parima koolitaja tunnustuse on seni saanud veel Erik Kergandberg (2019), Sten Lind (2018), Julia Laffranque (2016), Meelis Eerik (2015), Kaupo Paal (2014), Margit Vutt (2013), Villu Kõve (2012) ja Indrek Rahi (2011). Viimastel aastatel on parim koolitaja saanud kingituseks klaasikunstnik Tiina Sarapu valmistatud klaasist vaagna.

1.12 Strateegia rakendamise edukuse hindamine

Strateegia punktis 8 on antud järgmised näitajad, mille järgi hinnata strateegia rakendamist:

	Algtase	2021	2022	2023	2024
Usaldus kohtute vastu	63%	71% ¹²	67% ¹³	71% ¹⁴	64%
Menetlusosaliste rahulolu	80% kohtusse pöördujatest peab kohut usaldusväärseks või pigem usaldusväärseks.	2021. aastal kohtusse pöördujate rahulolu ei uuritud, aga professionaalsetest menetlusosalistest on kohtu tööga rahul 92% sihtrühmast ⁴ .	2022. aastal menetlusosaliste rahulolu uuringut ei tehtud. Järgmine uuring viiakse läbi 2025. aastal.	2023. aastal menetlusosaliste rahulolu uuringut ei tehtud. Järgmine uuring viiakse läbi 2025. aastal.	2024. aastal menetlusosaliste rahulolu uuringut ei tehtud. Järgmine uuring viiakse läbi 2025. aastal.
Koolituses osalenute hinnang/rahulolu	Osalejate hinnangul vastasid 2020. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2021. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2022. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2023. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.	Osalejate hinnangul vastasid 2024. a koolitused ootustele ning koolitajatega oldi rahul.

¹² Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/uuring-kohtuid-usaldab-71-protsenti-eestimaalastest> (29.11.2023).

¹³ Institutsioonide usaldusväärsus IV kvartal 2022. Prokuratuur. Vanglateenistus. Kohus. Turu-uuringute AS.

¹⁴ Arvutivõrgus: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/uuring-kohtuid-usaldab-71-eestimaalastest> (29.11.2023).

Kohtunike hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 188 kohtunikku (kokku oli ametis 240 kohtunikku), so 78% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 930, st keskmiselt osales 1 kohtunik 4,9 koolituspäeval.	2021. a osales koolitustel 196 kohtunikku (kokku oli ametis 241 kohtunikku), so 81% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1084, st keskmiselt osales 1 kohtunik 5,5 koolituspäeval.	2022. a osales koolitustel 206 kohtunikku (kokku oli ametis 243 kohtunikku), so 84,7% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1087, st keskmiselt osales 1 kohtunik 5,3 koolituspäeval.	2023. a osales koolitustel 234 kohtunikku (kokku oli ametis 247 kohtunikku), so 94,7% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1435, st keskmiselt osales 1 kohtunik 6,1 koolituspäeval.	2024. a osales koolitustel 235 kohtunikku (kokku oli ametis 249 kohtunikku), so 94,3% kohtunikest. Kohtunike osalemiskordi koolituspäevadel oli kokku 1161, st keskmiselt osales 1 kohtunik 4,9 koolituspäeval.
Alustavate kohtunike hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 41 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 41 alustavat kohtunikku), so 100% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 259, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6,3 koolituspäeval	2021. a osales koolitustel 28 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 29 alla 3-aastase staažiga kohtunikku), so 96,5% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 176, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6,3 koolituspäeval.	2022. a osales koolitustel 39 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 41 alla 3- aastase staažiga kohtunikku), so 96,1% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 316, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 7,7 koolituspäeval.	2023. a osales koolitustel 42 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 42 alla 3- aastase staažiga kohtunikku), so 100% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 360, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 8,6 koolituspäeval.	2024. a osales koolitustel 60 alustavat kohtunikku (kokku oli ametis 60 alla 3-aastase staažiga kohtunikku), so 100% alustavatest kohtunikest. Alustavate kohtunike osaluskordi koolituspäevadel oli kokku 359, st keskmiselt osales 1 alustav kohtunik 6 koolituspäeval.

Kohtujuristide hõlmatus koolitustega	2020. a osales koolitustel 182 kohtujuristi (kokku oli ametis 207 kohtujuristi), st osales 88% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 711, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 3,9 koolituspäeval.	2021. a osales koolitustel 199 kohtujuristi (kokku oli ametis 205 kohtujuristi seisuga 31.12.21), st osales 97% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 960, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 4,8 koolituspäeval.	2022. a osales koolitustel 200 kohtujuristi (kokku oli ametis 213,3 kohtujuristi seisuga 31.12.22), st osales 93,8% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 880, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 4,4 koolituspäeval.	2023. a osales koolitustel 214 kohtujuristi (kokku oli ametis 233,5 kohtujuristi seisuga 31.12.23), st osales 92% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 1066, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 5 koolituspäeval.	2024. a osales koolitustel 216 kohtujuristi (kokku oli ametis 230 kohtujuristi seisuga 31.12.23), st osales 94% kohtujuristidest. Kohtujuristide osalemiskordi koolituspäevadel kokku oli 856, st keskmiselt osales 1 kohtujurist 3,7 koolituspäeval.
Koolitusnõukogu hinnang strateegia elluviimisele	Ülevaade strateegia elluviimiseks kiideti heaks.	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2021. aastal edukaks ja tulemuslikuks.	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2022. aastal edukaks ja tulemuslikuks.	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2023. aastal edukaks ja tulemuslikuks.	Koolitusnõukogu pidas strateegia rakendamist 2024. aastal edukaks ja tulemuslikuks.

2. 2024. aasta kohtunike koolitusprogrammi täitmine

2.1 Üldinfo

2024. aastal korraldati 62 koolitust, mille kestus oli kokku 73 koolituspäeva (vt tabel 1). 2024. oktoobrist kuni 2025. märtsini toimub kohtupsühhiaatria e-kursus, mille ajakohastatud videoloengute kogumaht küündib 73 akadeemilise tunnini.

235 erinevat kohtunikku osales riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna korraldatud koolitustel.¹⁵ Kokku osaleti nimetatud koolitustel 3213 korral.¹⁶

2024. aastal jäid ära järgmised programmis olnud koolitused:

1. “Traumateadlikkus lastega seotud tsiviilasjades” (eelarvelistel põhjustel, KN otsus 16.09.2024);
2. “Alustavate kohtunike juhendajate ümarlaud” (senine eestvedaja loobus, on lõimitud 2025. aasta mentorluse koolituse sisse).

2025. aastasse lükkusid edasi järgmised koolitused ja ümarlauad (neist osad on aruande kinnitamise ajaks juba toimunud):

1. “Kohtulahendi koostamine süüteovaldkonna kohtunikele” (toimus 16.01.2025);
2. “Kohtueelne uurimine” (toimus 23.-24.01.2025);
3. “Tõhus mentorlus” (toimub 27.03.2025);
4. “Konkurentsioigus” (toimub 06.-07.11.2025 Tartus);
5. “Karistused ja karistuste mõistmine” (toimub 05.09.2025 Tartus);
6. “Majanduskaristusõigus: maksusüüteo” (toimub veebiloenguna 2025. a sügisel);
7. “(Suurt) traumat kogenud tunnistaja küsitlemine” (toimub 2025. aastal).

2024. aastal lisandus programmi tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti (06.02.2024) ning seminar rahvusvahelistest sanktsioonidest (19.12.2024).

¹⁵ 31.12.2024 seisuga oli ametis 249 kohtunikku.

¹⁶ Arv sisaldab kohtunikke, kohtujuriste, nõunikke ja kõiki teisi, kes koolitustel ja ümarlaudadel osalesid. Arvestatud on iga üksikut osalemist. Näiteks kui isik osales aasta jooksul viiel koolitusel, siis on arvestatud viit osalemist.

Tabel 1. 2024. aasta kohtunike koolitusprogrammi täitmine koolituste kaupa

1	11.01.2024	Kohtunikueetika	Tartu
2	18.01.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
3	18.01.2024	Riigikohtu halduskolleegiumi aktuaalne praktika	Tartu
4	25.01.2024	Perelepitusseaduse rakenduspraktika ümarlaud	Tartu/veeb
5	01.02.2024	Maarjamaa hariduskolleegiumi Valgejõe õppekeskuse külastuspäev	Tapa
6	02.02.2024	Korrakaitseõigus	Tartu/veeb
7	06.02.2024	Tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti	Tallinn
8	08.02.2024	Tallinna Laste Turvakeskuse külastuspäev	Tallinn
9	08.02.2024	Meediakoolitus	Tartu
10	09.02.2024	Riigikohtu kriminaalkolleegiumi aktuaalne praktika	Tartu/veeb
11	15.-16.02.2024	Majanduskaristusõigus: rahapesu	Tartu
12	21.02.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tartu
13	22.02.2024	Toimetulek stressiga. Eneseabistrateegiad	Tartu
14	01.03.2024	Mälu eripärad ja nende arvestamine õigusemõistmises	Tartu
15	13.03.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tartu
16	14.03.2024	Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakenduspraktika	Tallinn
17	21.03.2024	Eesti keel	Tartu
18	21.-22.03.2024	Alaealiste küsitlemine edasijõudnutele	Tallinn
19	22.03.2024	Rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja julgeolekuohud	Tallinn
20	05.04.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
21	17.04.2024	Vanglast vabanenute jätkutugi	Laitse
22	19.04.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
23	09.05.2024	Tartu ja Viru Maakohtu, Tartu Ringkonnakohtu ümarlaud	Tartu/veeb
24	15.-17.05.2024	Sisseelamiseminar alustavatele kohtunikele	Sagadi
25	16.-17.05.2024	Keskkonnaõigus: taastuvenergeetika	Tartu/veeb
26	17.05.2024	Vanglast vabanenute jätkutugi	Jõhvi
27	24.05.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
28	06.06.2024	Meediakoolitus edasijõudnutele	Tartu
29	07.06.2024	Keskkonnaekspertide ja halduskohtunike seminar	Tartu/veeb
30	11.06.2024	Vanglast vabanenute jätkutugi	Rapla
31	12.06.2024	Maksekontod ja täitemenetlus - ümarlaud	Tartu/veeb
32	04.-05.09.2024	Menetluse juhtimine tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele	Tartu
33	06.09.2024	Andmekaitseõigus	Tartu/veeb
34	12.09.2024.	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
35	12.09.2024	Ristküsitlus teoorias	Tartu/veeb
36	12.09.2024	Turvataktika	Tallinn
37	13.09.2024	Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika	Tartu/veeb
38	20.09.2024	Massiohje	Tapa
39	20.09.2024	Ristküsitlus teoorias	Tallinn/veeb
40	02.-03.10.2024	Kogenud kohtunike inspiratsiooniseminar	Narva-Jõesuu
41	04.10.2024	Individuaalsed vestlused ja enesearengu töötuba	Tallinn/veeb
42	10.10.2024	Vanglast vabanenute jätkutugi	Tartu

43	10.10.2024	Õigusinfo andmebaasid	Tartu
44	11.10.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
45	17.10.2024	Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalne praktika	Tallinn/veeb
46	18.10.2024	Riigikohtu ja ringkonnakohtute ümarlaud	Tallinn
47	31.10.2024	Rahvusvaheline eraõigus	Tartu/veeb
48	31.10-01.11.2024	Ristküsitlus praktikas	Tartu
49	01.11.2024	Ehitustöövõtu loeng-seminar	Tartu
50	07.11.2024	Halduskohtunike ümarlaud	Tartu/veeb
51	08.11.2024	Ühinguõigus kohtub maksejõuetusõigusega	Tartu
52	14.11.2024	Ühinguõigus kohtub maksejõuetusõigusega	Tallinn
53	14.11.2024	Riigikohtu ja ringkonnakohtute ümarlaud (karistusõigus)	Tartu
54	20.-21.11.2024	Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus	Tallinn
55	22.11.2024	Harju ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ümarlaud	Tallinn
56	22.11.2024	Turvataktika	Tartu
57	28.-29.11.2024	Tervishoiuteenuste osutamine	Tartu/veeb
58	05.12.2024	Perekonnaõiguse ümarlaud	Tallinn
59	05.12.2024	Halduskohtunike ja advokaatide ümarlaud	Tartu/veeb
60	12.12.2024	Planeerimisõigus	Tartu/veeb
61	13.12.2024	Täitmiskohtuniku tegevus	Tallinn/veeb
62	19.12.2024	Rahvusvahelised sanktsioonid	Tartu/veeb
	2024. oktoober – 2025. märts	Kohtupsühhiaatria e-kursus	e-õpe

2.2 Ülevaade toimunud koolitustest

2.2.1 Valdkonnaülesed õiguskoolitused

2024. aastal toimus kolm valdkonnaülest koolitust (sh üks e-kursus) kokku kahel koolituspäeval.

1. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika (13.09, Tartu ja veeb)

Pooleteistaastase vahe järel jätkati loengusarjaga Euroopa Inimõiguste Kohtu aktuaalpraktikast, mida käsitles Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtunik Peeter Roosma. Traditsiooniliselt lasus koolituse põhirõhk olulisemate suurkoja lahendite ning Eesti suhtes tehtud otsuste sisu avamisel, käsitledes ülevaatlikult ka viimaseid arenguid Euroopa Inimõiguste Kohtus ning Euroopa Nõukogus. Koolitus viidi esmakordselt läbi koostöös Eesti Advokatuuri ja Prokuratuuriga. Osalejate vastukaja nii lektori esitlusviisile kui ka teemakäsitlusele oli positiivne. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

2. Kohtupsühhiaatria e-kursus (2024. oktoober – 2025. märts)

2024. aastal jätkus ajakohastatud kohtupsühhiaatria e-kursuse käitamine. 24 nädala jooksul antakse meie õiguspraktikutele ülevaade psüühilise seisundi hindamisel kasutatavatest põhimõistetest ja peamistest juriidilises kontekstis olulistest psüühikahäiretest ning kasutatavatest diagnostika- ja ravimeetoditest. Samuti käsitletakse kursusel kehtivas seadusandluses reguleeritud olukordi, kus kohtumenetluses võib olla vajalik vaimse tervise alaseid eriteadmisi rakendada. Kursus viiakse läbi Tartu Ülikooli õpikeskkonnas Moodle, kus see on kättesaadav kohtunikele, nõunikele ja kohtujuristidele, prokuröridele ja advokaatidele ning juura- ja meditsiinitudengitele. Ajakohastatud videoloengute kogumaht küündib 73 akadeemilise tunnini. Kursuse käitamise ja uuendamisega jätkatakse ka 2025. aastal.

3. Rahvusvahelised sanktsioonid (19.12, Tartu ja veeb)

Õiguspäevade palvel täiendati kohtunike õppekava koolitusega rahvusvahelistest sanktsioonidest. Loengupäeva esimeses osas lahati Välisministeeriumi sanktsioonide ja strateegilise kauba kontrolli osakonna juhataja Kadri Elias-Hindoalla ning Välisministeeriumi nõuniku Mariliis Sepa juhtimisel, Eesti ja Euroopa Liidu sanktsioonipoliitikat, fookusega Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioonidel. Samuti peatuti küsimusel Venemaa külmutad varade kasutamisest kahjuhüvitise ettemaksuna. Päeva teises pooles käsitleti Rahapesu Andmebüroo (RAB) juhi Matis Mäkeri ja finantssanktsioonide eksperdi Laura Ausi poolt rahvusvaheliste finantssanktsioonide olemust, kohaldamist ning jõustamist. Kohtunike tagasiside oli napp, ent pigem positiivne. Koolituse videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

2.2.2 Õiguskoolitused eraõiguses

2024. aastal toimus eraõiguse valdkonnas 6 koolitust ja 6 ümarlauda kokku 22 koolituspäeval. Lisaks toimus 2 külastuspäeva.

1. Tsiviilkohtuniku ametioskuste koolitus (18.01, Tallinn; 21.02, Tartu; 13.03, Tartu; 05.04, Tallinn; 19.04, Tallinn; 24.05, Tallinn; 12.09, Tallinn; 11.10, Tallinn; 20.-21.11, Tallinn)

2023. aasta sügisel sai alguse tsiviilkohtunikele mõeldud koolitusprogramm, mis jätkus 2024. aastal. Koolitusprogramm keskendus tsiviilkohtunike ametialaste oskuste ühtlustamisele ja tsiviilkohtumenetluse tõhustamisele. Kuna viimastel aastatel on toimunud kohtunikukonnas laiaulatuslik põlvkonnavaheetus ja alustavatel kohtunikel on erinev hariduslik taust ning tööalane kogemus, siis on koolitusprogrammi koostajate arvates kohtusüsteemi tõhusaks toimimiseks vaja ühtlustada eelkõige ametisse astunud tsiviilasju lahendavate kohtunike ametioskusi. Koolitusprogrammi eesmärk oli, et tsiviilkohtunikel oleks võimalikult ühtne arusaam sellest, kuidas menetleda erinevat tüüpi hagiid, kontrollida nõuete täitmist ja võimalikke vastuväiteid ning kuidas tuvastada vajalikud asjaolud tõhusalt. Kuivõrd tsiviilkohtuniku töö eeldab spetsiifilisi ametioskusi ja teadmisi, mida ei õpetata ülikoolides ega omandata ka juristi erialal töötades, on sel aastal käivitunud koolitusprogramm oluline täiendus tagamaks tsiviilkohtunikele sellised teadmised ja töövõtted, mis võimaldavad menetleda hagiid seaduses ette nähtud nõuete kohaselt võimalikult standardiseeritult ning veelgi tõhusamalt.

Koolituse raames viidi kokku tsiviilkohtumenetlusõigus ja materiaalne eraõigus, mida tänaste õigusteaduskondade stuudiumite raames ei jõuta teha. Programmi koolituspäevadel käsitleti kõiki olulisemaid eraõiguslikke nõudenorme koos nende eelduste ja vastuväidetega ning kohtu menetluslike ülesannetega nende lahendamisel. Koolitus hõlmas ka seda, mis küsimusi ja kuidas peab kohus mingi nõude üle otsustades otsuses käsitlema ning seda, kuidas kohus erinevate nõuetega seoses oma ülesandeid täidab.

Kokku toimus 12 koolituspäeva, neist 2024. aastal 10. Koolitusprogrammi läbimist tõendava tunnistuse said 20 maakohtunikku. Koolitusprogrammi koostasid ja viisid läbi tsiviilkolleegiumi esimees Kaupo Paal ning riigikohtunik Urmas Volens. Kogu koolitusprogramm sai osalejatelt nii programmi vältel kui ka selle lõppedes väga positiivset tagasisidet.

2. Korteriomandi- ja korteriühistuseaduse rakenduspraktika (14.03, Tallinn)

Seminaril anti ülevaade viimase aja olulisemast kohtupraktikast antud valdkonnas ning seejärel lahendati koos lektoriga enim muret tekitanud probleeme lühikaasuste vormis. Koolitus jagunes eelkõige kolme teema vahel: korteriomandike otsused, majandamiskulud ja kaasomandi kasutamine. Koolitus sai väga positiivset tagasisidet – osalejad pidasid koolitust väga kasulikuks, neile meeldis kaasuspõhine arutelu, põhjalikud koolitusmaterjalid ja koolituse struktureeritus. Koolituse viis läbi Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Mati Maksing.

3. Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalne praktika (17.10, Tallinn ja veeb)

Riigikohtu tsiviilkolleegiumi aktuaalse praktika koolitus toimus koostöökoolitusena advokaatidele ja kohtunikele. Koolitusel keskenduti viimase aasta kohtupraktika ülevaates nii materiaalsele kui ka menetlusõigusele ning koolitus korraldati koostöös advokatuuriga, seetõttu

oli hübriidkoolitusel osalejaid üle 400. Koostöökoolituse tagasiside oli positiivne, hinnati koolitusel antud põhjalikke selgitusi ja süstematiseeritust. Samuti leidis väga positiivset vastukaja lektori asjatundlikkust, võimekus haarata osalejate tähelepanu ja tuua põnevaid näiteid. Tagasisides on lektorit peetud üheks parimaks koolitajaks. Koolituse viis läbi riigikohtu tsiviilkolleegiumi esimees Kaupo Paal. Ka 2025. aastaks on planeeritud kõnealuse koolituse korraldamine koostöös advokatuuriga. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel kuni 21. aprillini 2025.

4. Rahvusvaheline eraõigus (31.10, Tartu ja veeb)

Koolitusel anti ülevaade rahvusvahelistest tsiviil- ja kaubandusasjadest (v.a perekonna- ja pärimisõigus), mis eelkõige hõlmasid lepingulisi võlasuhteid, lepinguväliseid võlasuhteid ja asjaõiguslikke nõudeid. Täiendavalt keskenduti koolitusel kohtualluvuse ja kohaldatava õiguse määramisele. Koolitusel osalejad pidasid koolitust väga kasulikuks, loogiliselt üles ehitatuks, igapäevatööks vajalikuks ja saadi uusi teadmisi näiteks kohtualluvuse kohta. Lektori puhul hinnati head ettevalmistust, suurepäraseid teadmisi valdkonnast ja head esitlusoskust. Koolituse viis läbi Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Gea Lepik.

5. Ehitustöövõtu loeng-seminar (01.11, Tartu)

Ehitustöövõtu koolitus keskendus valdkonnas sõlmitavatele lepingutele, lähemalt peatuti järgneval: tasu tööde eest ja sellega seotud vaidlused, töö vastuvõtmine ja sellega seotud vaidlused, puudustega töö ja sellega seotud vaidlused. Õppepäeval osalenud hindasid kõrgelt lektori pädevust valdkonnas, asjatundlikkust ja võimekust mõtteid selgelt edasi anda. Kasulikuks peeti koolituse toimumist kontaktkoolitusena. Koolitusel käsitletud probleemkohad on hetkel kohtunikutöös aktuaalsed ja nende üle arutamine oli kasulik. Koolituse viis läbi Tartu Ülikooli kaasprofessor Martin Käerdi.

6. Ühinguõigus kohtub maksejõuetusõigusega (08.11, Tartu; 14.11, Tallinn)

Ühinguõiguse ja maksejõuetusõiguse ühendseminaril toodi kokku mõlema valdkonna eksperdid ning koos lektoritega lahendati kaasusi valdkondade ühisosaga teemadel: ärikeeld ja raske juhtimisviga, halduri hagid juhatuse liikme vastu raske juhtimisveaga tekitatud kahju hüvitamiseks, juhatuse liikme kohustus esitada pankrotiavaldus (kuidas ja millal juhatuse liige teab või peab teadma, et nüüd tuleb avaldus esitada); võlausaldajate üldkoosoleku otsuste vaidlustamine. Osalejad andsid koolitusele väga hea tagasiside, osalejad pidasid oluliseks koolituselt saadud teadmisi ja nende rakendamist enda töös. Koolitusel osalejatele meeldis koolituse formaat, et teemade üle diskuteeriti, mitte ei jäänud üksnes loengu-vormi. Koolituse viisid läbi Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Margit Vutt, Tartu Ülikooli kaasprofessor Andres Vutt ja Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks.

7. Ümarlaud

7.1. Perelepitusseaduse rakenduspraktika ümarlaud (25.01, Tartu ja veeb)

Ümarlaud korraldati Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra toetusraha eest eelnevalt kindlaksmääratud projekti “Alaealiste erikohtlemise süsteemi loomise” raames. Riikliku perelepitusteenuse seadus jõustus 1. septembril 2021 ja tulenevalt kohtunike ning Sotsiaalkindlustusameti tagasisidest oli tarvilik arutada, millised on olnud seaduse rakendamise

peamised murekohad, anda ülevaade, kuidas toimib perelepitusteenus ning kuidas edendada kohtute ja Sotsiaalkindlustusameti koostööd seaduse rakendamisel ning perede toetamisel.

Päeva jooksul kaardistati perelepitusteenusega seotud murekohti ning arutleti eelkõige perelepituse kohtuasjades määruste ja lahendite sõnastamist, lähisuhtevägivalla puutumusest perelepituse asjades, perelepitusmenetluse läbiviimise ja suunamise üle. Lisaks kohtunikele osalesid ümarlaul Eesti Perelepitajate Koja ja Sotsiaalkindlustusameti esindajad. Ümarlaua tagasisides märgiti muu hulgas, et tegemist oli väga vajaliku temaatika arutamisega. Ümarlauda juhatas Viru Maakohtu esimees Liina Naaber-Kivisoo. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

7.2. Tartu ja Viru Maakohtu, Tartu Ringkonnakohtu ümarlaud (tsiviil) (09.05, Tartu ja veeb)

Traditsioonilisel piirkondlikul ümarlaul oli maa- ja ringkonnakohtunikel ning kohtujuristidel võimalik arutada asjakohaste tsiviilmenetlust ja materiaalõigust puudutavate küsimuste üle. Muu hulgas peatuti küsimustel, mis puudutasid hooldusõiguse teostamist ja otsustusõigust, menetluse kestel taotluste läbivaatamise järjekorda, esindusõiguse ulatust, kohtuotsuse osalist jõustamist, kohtulahendi struktuuri, õigusabikulude arvestust, tarbijakrediidilepinguid, juurdepääsu määramist, kinnistusraamatu kandeid, viivise suuruse määramist, eksperte, maksejõuetusmenetlust ja kinnipeetavate esitatud avaldusi ning kaebusi.

Ümarlauda juhatas Tartu Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi esimees Triin Uusen-Nacke. Kohtuastmete vahelise ümarlauaga jätkatakse ka 2025. aastal. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

7.3. Maksekontod ja täitemenetlus - ümarlaud (12.06, Tartu ja veeb)

Nii kohtunikke kui advokaate ühiselt puudutav teema on maksekontode (nt Paysera, Wise) kasutamine ning nende arestitavus täitemenetluses. Tekkinud oli küsimusi, kas ja millises sõnastuses peavad kohtud võimalikuks hagi tagamise avaldusi rahuldada ning kuidas toimub selliste hagi tagamiste määruste täitmine, milline on Eesti kohtutäituri üldisem pädevus. Neid küsimusi oli võimalik arutada ühisel ümarlaul, kuhu oli lisaks kohtunikele ja advokaatidele kaasatud ka pangandusekspert, kohtutäituriid, pankrotihaldurid, Justiitsministeerium, maksejõuetusteenistuse esindaja. Lisaks arutati ümarlaul maksekontode toimimise üle, makseasutuste ärimudeli ja turupraktika üle, lahendi täitmise probleeme, Euroopa pangakontode arestimise määruse kohaldatavust ja alternatiivseid taganemisvõimalusi.

Ümarlauda juhatas Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Margit Vutt. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

7.4. Riigikohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Tartu Ringkonnakohtu ümarlaud (18.10, Tallinn)

Iga-aastaselt tsiviilkolleegiumide kohtumisel käsitleti viimase aasta praktikas enim tähelepanu vajavaid teemasid. Ümarlaua teemadeks olid hooldusõiguse ja suhtluskorra asjades ekspertiiisi määramine, maksekäsk tarbijakrediidi asjades, FIMS kohaldamine, kinnisesse asutusse paigutamise menetlus, tähtaja andmise määruse kättetoimetamine või nähtavaks tegemine, korteriomanike üldkoosoleku pädevus küttelahenduse ümberkorraldamisel, määruskaebuse menetlusse võtmisest keeldumine perspektiivituse tõttu, lapsega suhtlemist korraldavas kohtumääruses sunnivahendite määramise tähtsus ja viis, lingid menetlusdokumentides, lihtmenetluses menetluskulude kindlaksmääramine. Lühidalt arutati ka küsimusi seoses hagi tagamisega, täitemenetlusega, ekspertiiisiga ja korteriühistuga. Ümarlauda juhatas riigikohtu

tsiviilkolleegiumi esimees Kaupo Paal. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

7.5. Tallinna Ringkonnakohtu, Harju Maakohtu ja Pärnu Maakohtu ümarlaud (22.11, Tallinn)

Traditsioonilisel piirkondlikul ümarlual oli maa- ja ringkonnakohtunikel võimalik arutleda asjakohaste tsiviilmenetlust puudutavate küsimuste üle. Esitatud teemade hulgas olid elatisabiga arvestamine elatise nõude puhul, kohustuste vabastamise menetlus, määruskaebuse edastamine, määruskaebuse menetlemine keeldumise aluse olemasolul, määruskaebuse menetlusse võtmisest keeldumine perspektiivituse tõttu, menetluslike määruskaebuste lisad, lingid menetluskulude, menetluskulude andmine, avalduse käiguta jätmise, menetluskulude kindlaksmääramine, määruste kättetoimetamine või edastamine, viitamine ja menetluse juhtimine e-kirjade ning saadetistega. Ümarlauda juhatas Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi kohtunik Mati Maksing. Ümarlaud toimus sel aastal üksnes kontaktisena. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

7.6. Perekonnaõiguse ümarlaud (05.12, Tallinn)

Advokatuuriga koostöös toimunud ümarlaud korraldati 2024. aasta jooksul vastava valdkonnaga tegelevate kohtunike initsiatiivil. Perekonnaõiguses on tekkinud viimasel ajal mitmeid olulisi probleeme. Arutleti viimase aja praktikas kõige rohkem küsimusi tekitanud teemadel, mis puudutasid mh esialgset õiguskaitset, kohtumääruste täitmist, asjaolude tõendatust erinevate kohtunike perspektiivist, elatise ja hooldusõiguse vaidluste probleeme, vanemate vaimset vägivalda, riigilõive, lapsröövi konventsiooni. Arutelu juhatas Harju Maakohtu kohtunik Triin Siimpöög. Ümarlaua kokkuvõte on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

8. Külastused

8.1. Maarjamaa Hariduskollegiumi Valgejõe õppekeskuse külastuspäev (01.02, Tapa)

Külastuspäeval osales 15 kohtunikku. Külastust viis läbi Maarjamaa hariduskollegiumi direktor Kristin Hollo.

8.2. Tallinna Laste Turvakeskuse külastuspäev (08.02, Tallinn)

Külastuspäeval osales 10 kohtunikku. Külastust viis läbi Tallinna Laste Turvakeskuse juhataja Tiina Simson.

2.2.3 Õiguskoolitused karistusõiguses

2024. aastal toimus karistusõiguse valdkonnas 10 koolitust (sh üks ümarlaud) kokku 19 koolituspäeval.

1. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi aktuaalne praktika (09.02, Tartu ja veeb)

Õppeaasta karistusõiguses algas traditsiooniliselt ülevaatega Riigikohtu kriminaalkolleegiumi aktuaalpraktikast, kus keskenduti eraldi olulisemale kohtupraktikale nii materiaals- kui ka menetlusõiguse vallas. Samaselt teiste aktuaalpraktika ülevaadetega viidi koolitus kohtupraktika ühtlustamise nimel läbi kõikidele kriminaalkohtunikele ühiselt. 2023. ja 2024. aasta olulisemat materiaalsoiguslikku praktikat käsitles Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Mario Truu. Menetlusõiguslikke küsimusi lahkas riigikohtunik Velmar Brett. Koolitus pälvis igati positiivset vastukaja. Karistusõiguse ja kriminaalmenetluse aktuaalprobleemide koolitus jätkub 2025. aastal. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

2. Majanduskaristusõigus: rahapesu (15.-16.02, Tartu)

Euroopa Sisejulgeolekufondi egiidi all läbi viidud õpikoda rahapesust liigendus viieks. Esimesel õppepäeval algas Rahapesu Andmebüroo juhi Matis Mäekeri käsitlusega rahapesu tõkestamise ajaloost ning Eesti riskikeskkonnast. Seejärel liiguti praeguse Moneyeval koolitaja ning endise Israeli prokuröri ja rahapesu andmebüroo juhi Yehuda Shafferi juhtimisel rahapesu mõiste ja liikide juurde koos küsimustega rahapesu tõendamisest ning rahvusvahelistest ootustest rahapesualaste süütegude menetlemisel. Seda koos asjakohase rahvusvahelise kohtupraktikaga. Järgnevalt süüviti riigikohtunik Juhan Sarve juhtimisel rahapesu koosseisu ning siseriiklikku kohtupraktikasse. Õppepäeva võttis kokku Yehuda Shafferi analüüs rahapesu tõendamise standarditest. Teise õppepäeva sisustas Alar Lehesmetsa ettekanne prokuratuuri vaatest rahapesu tõkestamisele koos Yehuda Shafferi käsitlustega kaudsetele tõenditele tuginevast tõendamisest ning konfiskeerimisest. Koolitustel osalejad andsid koolitustele ning koolitajatele kõrge hinnangu. Korduvat esiletõstmist leidis Juhan Sarve selge ning hästi struktureeritud käsitlus siseriiklikust kohtupraktikast. Koolituse osaline videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituse kodulehel.

3. Alaealiste küsitlemine edasijõudnutele (21.-22.03, Tallinn)

Tallinna Ülikooli loodus- ja terviseteaduste instituudi dotsendi Kristjan Kase ning Tartu Ülikooli psühholoogia instituudi eksperimentaalspsühholoogia nooremlektori Annegrete Palu juhtimisel anti alaealiste küsitlemise baaskoolituse läbinud õigusteadlastele, prokuröridele ja advokaatidele täpsem ülevaade traumade mõjust mälu protsessidele. Sellele järgnesid praktilised harjutused, kus käsitleti küsitlemise ettevalmistamist, läbiviimist ning juhtimist, osutades tähelepanu ka põhivigadele, mida alaealistega suhtlemisel vältida. Tervikliku teemakäsitluse huvides kaasati koolitusele ka Politsei- ja Piirivalveameti lastekaitsegrupi ametnikud. Küsitletavate rollis astusid üles gümnaasiumiõpilased. Kohtunike hinnang praktikumile oli igati positiivne. Koolitus viidi läbi Justiitsministeeriumi kureeritava Norra projekti raames ning koostöös advokatuuri ja prokuratuuriga.

4. Rahvusvaheline julgeolekukeskkond ja julgeolekuohud (22.03, Tallinn)

Süvenevate geopolitiiliste pingete tõttu anti kriminaal- ja halduskohtunikele täpsem ülevaade meid ümbritsevast julgeolekukeskkonnast ning -ohtudest, käsitledes sh Vene-Ukraina sõja

järelmeid. Koolituse viisid läbi Kaitsepolitseiameti esindajad Euroopa Sisejulgeolekufondi egiidi alt.

5. Vanglast vabanenute jätkutugi (17.04, Laitse; 17.05, Jõhvi; 11.06, Rapla; 10.10, Tartu)

2024. aastal jätkati praktilise suunitlusega koolituspäevade läbiviimist, tutvustades kohtunikele rehabilitatsioonikeskuste MTÜ Lootuse Küla Laitses, MTÜ Uus Põlvkond Jõhvis, MTÜ Töömaja Raplas ja MTÜ Valge Eesi Tartus igapäevaelu, andes täpsema ülevaate vanglast vabanenutele mõeldud jätkutoe sisust. Vastukaja külastuspäevadele oli hea. Õppepäevad viidi läbi koostöös justiitsministeeriumi ja prokuratuuriga.

6. Ristküsitlus teoorias (12.09, Tartu ja veeb; 20.09, Tallinn ja veeb)

Koolitusseeria ristküsitlusest juhatasid sisse teoorialoengud, kus käsitleti võistleva menetluse alusloogikat ning juhtprintsipe, peatudes seejärel esmas-, teises- ja kordusküsitluse rollil ning rakendamisel kriminaalkohtupidamises. Kohtunike teejuhiks ristküsitluse mõtestamisel oli justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Andreas Kangur. Loengupäevad teenisid ohtralt kiidusõnu nii asjatundliku ja süsteemse teemakäsitluse kui ka koolitaja meeldivalt kaasahaarava loengupidamise stiili eest. Koolitus viidi läbi koostöös advokatuuri ja prokuratuuriga.

7. Turvataktika ja massiohje (12.09, Tallinn; 20.09 Rabasaare sõjaväelinnak; 22.11 Tartu)

2024. aastal jätkati uuenenud formaadis turvataktika ja massiohje koolitustega, mille raames jagati kriminaal- ja halduskohtunikele teadmisi vahetu sunni rakendamise ja turvataktika põhimõtetest. Samuti võimaldas õppepäev oma käe ja silmaga tutvuda ning proovida Politsei- ja Piirivalveameti kasutuses olevaid erivahendeid ja relvi. Aktiivõppe rakendamise tõttu toimusid koolitused kuni kaheteistkümnestes gruppides. Üksiti avanes kohtunikel võimalus osaleda vaatlejate ning vastumängijatena ajaloo suurimal massiohje õppusel, mis andis lähema ülevaate massiliste korratuste lahendamise taustloogikast läbi õiguskaitseasutuste prisma. Koolitused pälvisid positiivset vastukaja. Koolituse viisid läbi Politsei- ja Piirivalveameti ametnikud.

8. Ristküsitlus praktikas (31.10-01.11, Tartu)

Koosseisus Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Ingeri Tamm, Lõuna Ringkonnaprokuratuuri juhtivprokurör Kretel Tamm, justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Andreas Kangur ning vandeadvokaat Oliver Nääs asuti läbi harjutama ning kinnistama teoorialoengutes omandatud. Kahe päeva vältel mängiti läbi mitmeid probleemsituatsioone, kus osalejad said vaheldumisi astuda nii prokuröri, kaitsja kui ka kohtuniku rolli, millele järgnes küsitluse analüüs ja tagasisidestamine. Küsitletavate rollis astusid üles Tartu Ülikooli õigusteaduskonna tudengid. Toetamaks simulatsiooniharjutuste läbiviimist ning teadmiste paremat omandamist toimusid koolitused kuni kaheteistkümnestes gruppides. Praktikum teenis osalejatelt mitmeid kiidusõnu. Koolitus viidi läbi koostöös advokatuuri ja prokuratuuriga. Ristküsitluse jätkupraktikum leiab aset 2025. a kevadel Tallinnas.

9. Riigikohtu ja ringkonnakohtute ümarlaud (14.11, Tartu)

2024. aasta hilissügisel leidis Riigikohtu kriminaalkolleegiumi initsiatiivil aset kolmepoolne süüteomenetluse ümarlaud, kus elava debati raames süüviti eeskätt menetlusõiguslikesse küsimustesse. Ümarlauda juhatas Riigikohtu kriminaalkolleegiumi esimees Saale Laos.

10. Täitmiskohtuniku tegevus (13.12, Tallinn ja veeb)

Õppeaasta karistusõiguses võttis kokku seminar täitmiskohtuniku tegevusest. Koolituse viisid läbi Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik Sten Lind ja Tartu Maakohtu kohtunik Marina Ninaste. Õppepäeval süüviti arvukatesse küsimustesse alates täitmiskohtuniku pädevusest, kohtumenetluse poolte rollist, tõendamiskoormise jaotusest kuni karistuse asendamise, käitumiskontrolli rakendamise ning tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise spetsiifikani. Kohtunike hinnang seminarile oli igati hea. Positiivset vastukaja pälvisid nii lektorite selge esitusmaneer kui ka koolitusmaterjalid. Koolituse osaline videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituse kodulehel.

2.2.4 Õiguskoolitused haldusõiguses

2024. aastal toimus haldusõiguse valdkonnas 9 koolitust (sh kolm ümarlauda) kokku 11 koolituspäeval.

1. Riigikohtu halduskolleegiumi aktuaalne praktika (18.01, Tartu)

Õppeaasta haldusõiguses algas käsitlusega Riigikohtu halduskolleegiumi 2023. a olulisematest lahenditest. Lektorite edurivi moodustasid traditsiooniliselt riigikohtunik Nele Siitam, kes töötas süstematiseeritult läbi olulisema kohtupraktika haldusõiguse üld- ja eriosast, ning Riigikohtu halduskolleegiumi esimees Ivo Pilving, kes tutvustas lähemalt halduskohtumenetlust puudutavaid kohtulahendeid, peatudes ka kohtunike mitmetel teemapüstitustel. Samaselt varasemaga viidi koolitus kohtupraktika ühtlustamise nimel läbi kõikidele kohtunikele ühiselt. Koolitus teenis positiivset vastukaja. Riigikohtu halduskolleegiumi praktikat kätkeva koolitusega jätkatakse 2025. aastal. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

2. Korrakaitseõigus (02.02, Tartu ja veeb)

Õppepäeval süüviti korrakaitseõiguse regulatsiooni ning rakenduspraktikasse. Seminari juhatas sisse Politsei- ja Piirivalveameti Pärnu politseijaoskonna juhi Üllar Küti eluline käsitus korrakaitseseaduse rakenduspraktikast ja -probleemidest läbi PPA prisma, misjärel võeti Tallinna Ringkonnakohtu kohtuniku Janar Jäätma juhtimisel vaatluse alla riiklikud järelevalvemeetmed, korrakaitseõiguse põhimõtted ja mõisted koos üld- ja erimeetmete rakendamisega. Seda koos asjakohase kohtupraktika süstematiseeritud käsitlusega. Seminar pälvis mitmeid kiidusõnu. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

3. Keskkonnaõigus: taastuvenergeetika (16.-17.05, Tartu ja veeb)

2024. aastal rullus lahti kolmas osa nelja-aastasest süstematiseeritud koolitusseeriast, kus iga-aastaselt käsitletakse üht olulist teemaderingi keskkonnaõiguse eriosast. Kahepäevase käsitluse tuuleenergeetikast viisid läbi Hamburgi Tehnikakõrgkooli õppejõud dr. Fabian Wilke ning Aacheni Halduskohtu kohtunik ja Euroopa Halduskohtunike Ühingu (AEAJ) keskkonnaõiguse töögrupi aseesimees prof. dr. Matthias Keller. Dr. Wilke juhtimisel keskenduti tuugenite

rajamise ja käitamise tehnilistele aspektidele. Loengupäeval peatuti laial teemaderingil, alates tuulikute merepõhja kinnitamisest ja nende mõjust mereelustikule (heli-vibratsioon), lõpetades keskkonnasõbralike ehituspraktikate ning potentsiaalsete leevendusmeetmetega. Seejärel süüviti kaasusõppe vormis planeerimis- ja keskkonnaõiguse sõlmpunktidesse, mida juhtis dr. Matthias Keller. Arvestades käsitletavat väisas seminari ka Läti halduskohtunike delegatsioon. Koolituse vastukaja oli hea. Osalejad, sh kolleegid Lätist, pidasid tänuväärseks, et seminari viisid läbi rahvusvaheliselt tunnustatud praktikud, kes suutsid keerukaid õigus-tehnilisi teemasid lahata selgelt ning arusaadavalt. Koolitus viidi läbi koostöös Eesti Advokatuuriga. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

4. Keskkonnaekspertide ja halduskohtunike ümarlaud (07.06, Tartu ja veeb)

Viimasest kohtupraktikast tõukvalt leidis suve hakul aset halduskohtunike ja Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu ümarlaud, kus lühiettekannete ja järgnevate arutluste vormis lahati küsimusi keskkonnamõju hindamisest, keskkonnamõju strateegilisest hindamisest ning Natura hindamisest. Ümarlauda juhatasid Riigikohtu halduskolleegiumi nõunik Kaarel Relve ning keskkonnaekspert Riin Kutsar.

5. Andmekaitseõigus (06.09, Tartu ja veeb)

Tandemis riigikohtunik Nele Siitam ja Tartu Ülikooli haldusõiguse külalislektor Monika Mikiver viidi 2024. a sügisel läbi andmekaitseõiguse ühtlustuskursus. Seda eesmärgiga anda kohtunikele piisavad baasteadmised, sh kontrollskeemid isikuandmete kaitset puudutavate vaidluste õigeks lahendamiseks. Loengupäeval peatuti laial teemaderingil alates kohalduva õiguse määramisest ja isikuandmete liikidest kuni isikuandmete töötlemise õiguslike alusete ja andmetöötluspõhimõteten. Ühtlustuskursuse teine osa leiab aset 2025. aastal. Kohtunikel jagus koolitusele arvukalt kiidusõnu. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

6. Halduskohtunike ümarlaud (07.11, Tartu ja veeb)

Traditsioonilisel kohtuastmete ülesel kollegiaalsel mõttevahetusel võeti arutlusele küsimused esialgse õiguskaitse kohaldamisest, teabe kaitsest, kaebuste tagastamisest, kahju hüvitamisest kuni sarikaebajate ohjamiseni. Ümarlauda juhatasid kollegiaalselt riigikohtu halduskolleegiumi esimees Ivo Pilving, Tallinna Ringkonnakohtu esimees Kristjan Siigur ja Tallinna Halduskohtu esimees Kaupo Kruusvee.

7. Tervishoiuteenuse osutamine vanglas (28.-29.11, Tartu ja veeb)

Kahel loengupäeval süüviti süstematiseeritult tervishoiuteenuse osutamise korraldusse. Koolituse juhatas sisse Sotsiaalministeeriumi tervishoiuvõrgu eksperdi Heli Paluste käsitus 1. novembril 2024. a jõustunud seadusemuudatustest, millega loodi tervishoiuteenuse kvaliteedi ekspertkomisjoni asemele uus lepituskomisjon. Seejärel liiguti arstiabi osutamise praktiliste aspektide juurde, millest andis elulise ülevaate Justiitsministeeriumi vanglate osakonna nõunik Maarja Kerner-Ader. Järgnevalt lahati Tartu Ringkonnakohtu kohtuniku Triin Uusen-Nacke poolt tervishoiuteenuste olemust ning sisu, tervishoiuteenuse osutajal lasuvaid kohustusi tervishoiuteenuse osutamisel ning tervishoiuteenuse osutaja vastutuse aluseid ja ulatust. Seminari lõpetas Riigikohtu halduskolleegiumi nõuniku Mattias Jõgi ettekanne vangide tervishoiuteenuse asjade menetlusõiguslikest probleemküsimustest. Hinnang koolitusele oli üheselt kiiduväärne. Koolituse osaline videosalvestis on kättesaadav koolituse kodulehel.

8. Halduskohtunike ja advokaatide ümarlaud (5.12, Tartu ja veeb)

2024. aastal jätkati halduskohtunike ja advokaatide ümarlauaga, kus osalesid halduskohtunikud kõigist kolmest kohtuastmest koos advokatuuri haldusõiguse komisjoni liikmetega. Elava mõttevahetuse käigus peatuti eeskätt menetlusõiguslikel teemadel. Ümarlauda juhatas Tallinna Ringkonnakohtu esimees Kristjan Siigur. Ümarlauaga on kavas jätkata 2025. aastal.

9. Planeerimisõigus (12.12, Tartu ja veeb)

Õppeaasta haldusõiguses võttis kokku planeerimisõiguse seminar, kus töötati süstematiseeritult läbi Riigikohtu halduskolleegiumi 2017.-2024. aasta kohtupraktika. Tallinna Halduskohtu kohtuniku Maarja Orase ning vandeadvokaat Martin Triipani eestvedamisel keskenduti planeerimise põhimõtetele, menetlusosaliste ringi määramisele ja nende kaasamisele, planeerimismenetluse algatamisele ja läbiviimisele, planeeringute kehtestamisele ning planeeringute liikide käsitlemisele. Koolitus teenis head vastukaja. Koolituse videosalvestis on kättesaadav riigikohtu koolituste kodulehel.

2.2.5 Oskuskoolitused

2024. aastal toimus kaheksa oskuskoolitust, kokku üheksal koolituspäeval. Meediakoolitus, eesti keel ja õigusinfo andmebaasid olid kuni 30.09 kehtinud alustavate kohtunike programmi soovituslik osa, kaks viimast on ka 01.10 kehtima hakanud programmis. Programmiväliselt lisandus tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti.

1. Tutvumiskäik Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti (06.02, Tallinn)

Õppekäigu eesmärk oli saada ülevaade, missuguseid ekspertiise kohtunikel kohtumenetluses võimalik tellida on, millega selle raames arvestada tuleb ning kuidas hinnata ekspertiisi usaldusväärsust. Osalejad hindasid mitmetest ekspertiisi valdkondadest saadud esmast ülevaadet kasulikuks, kuid nägid ka vajadust minna rohkem süvitsi mõne enda valdkonna vajadusest tuleneva ekspertiisiga. Arvestame seda 2025. a tutvumiskäigu kavandamisel. Koolituse viisid läbi EKEI eksperdid.

2. Meediakoolitus algajatele (08.02, Tartu)

Koolituse eesmärk oli kohtunike hoiakute kujundamine meediaga suhtlemise vajaduse tunnetamisel, enesekindluse kasvatamine, oma sõnumi ning intervjuu ettevalmistamise ja andmise harjutamine. Teoreetilisi näpunäiteid rakendati praktiliselt kaamera ees lühiintervjuud andes. Koolitaja oli ülesannete täitmisel toetav ja igaühe intervjuu video analüüsimisel sõbralikke soovitusi andev, üks osaleja soovitas koolitajal olla isegi kriitilisem. Koolituse viis läbi Rasmus Kagge, Agenda PR-st.

3. Toimetulek stressiga. Eneseabistrateegiad (22.02, Tartu)

Teooriat toetavate praktiliste tehnikate harjutamise kaudu saadi ennast analüüsides teadlikumaks oma stressi, emotsioonide ja käitumise põhjustest. Koolitaja tutvustas ülemäärase ärevusega toimetuleku ja muretsmise käsitlemise tehnikaid, käitumuslikke eneseabimeetodeid ning toetavat unerutiini ja -harjumusi.

Osalejad hindasid koolitaja nõuandeid suure töökoormuse tingimustes endaga hakkamasaamiseks kõrgelt ja leidsid enda jaoks sobivaid (ka lihtsaid) viise, kuidas stressiga toime tulla. Koolituse viis läbi Angela Jakobson, kliiniline psühholoog.

4. Mälu eripärad ja nende arvestamine õigusemõistmises (01.03, Tartu)

Koolituse eesmärk oli omandada baastadmised mälu funktsioneerimisest, mäluprobleemidest ja tajukalletest. Koolitus oli mahukas, eeldas aktiivset osalemist. Koolitusele eelnevalt täpsustasime osalejate ootusi. Teemade kohta, mida süvitsi käsitleda ei jõutud, andis koolitaja lisamaterjali iseseisvaks tutvumiseks. Osalejad olid koolitusega rahul, aga leiti ka, et eriti on seda vaja esimese astme kohtunikele ning koolitatavate arv võiks olla suurem. Koolituse viis läbi Tartu ülikooli eksperimentaalpsühholoogia nooremlektor Annegrete Palu.

5. Eesti keel (21.03, Tartu ja veeb)

Koolitusel võeti praktiliste harjutuste ja näidete abil vaatluse alla kohtulahendite keelekasutus ja levinumad probleemid, käsitleti viise oma väljendusoskuse arendamiseks.

Osalejad pidasid koolitust väga vajalikuks ja oma töös igapäevaselt rakendatavaks, kõrgelt hinnati näiteid ja leiti, et neid võiks veelgi olla. Edaspidi tasub mõelda võimalustele osalejaid aktiivsemalt kaasata. Koolituse viis läbi Riigikohtu keeleteoimetaja Mihkel Metslaid.

6. Meediakoolitus edasijõudnutele (06.06, Tartu)

Koolitusel said osaleda meedia algõppe läbinud kohtunikud. Arutelud põhinesid osalejate senistele praktilistele kogemustele ja avalikkuses tähelepanu äratanud kaasustele. Arendati oskust kirja panna jutupunktid ja ootamatute olukordadega toimetulekut.

Koolitus vastas ootustele, hinnati koolitaja kompetentsi valdkonnas, näpunäiteid ja soovitusi. Edaspidi tasub koolitusele senisest enam sisse tuua olukordade praktilist läbimängu, paar osalejat märkisid, et soovivad veel kaamera ees trennida. Koolituse viis läbi Rasmus Kagge, Agenda PR-st.

7. Seminar kogenud kohtunikele (02.-03.10, Narva-Jõesuu)

Kui varem toimus kogenud kohtunike seminar projekti korras, siis 2024. aastal oli see lisatud koolitusprogrammi. Inspireeriva ja ametialast motivatsiooni süvendava kahepäevase seminari eesmärk on väärtustada kogenud kohtunikke (10 ja rohkem aastat ametis olnuid). Seminar põhines kohtuniku kompetentsimudelil, soodustati omavaheliste ideede ja kogemuste vahetamist ning kohtunike võrgustumist.

Seminar vastas ootustele, hinnati uusi kogemusi – nippe, kolleegide aktiivset osalemist, uut perspektiivi oma tööle ja tundi ennast motiveerituna oma ametis jätkama.

Seminari päevajuht oli Riigikohtu personali- ja kommunikatsiooniosakonna juhataja Ave Hussar, inspiratsioonikõnedega esinesid justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta ja Narva Eesti Gümnaasiumi juht Irene Käosaar. Töötuba “Kohtuniku portfelli haldamine” vedas eest kohtunik Liivi Loide ja töötuba “Kestva töövõime ja empaatia säilitamine” Mait Raava.

8. Õigusinfo andmebaasid (10.10, Tartu)

Koolitus kuulub alustava kohtuniku programmi soovitusliku koolitusena ja selle eesmärk oli arendada kohtuniku tööks vajalike andmebaaside, platvormide ja otsimootorite kasutajavilumust.

Tagasiside andsid vaid kaks osalejat, kes olid aga koolituse praktilise sisuga väga rahul.

Koolitajad: Risto Uustal, Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna nõunik; Evert Nõlv, xLaw looja ja ExtendLaw asutaja.

2.2.6 Alustava kohtuniku koolitusprogramm

2024. aastal toimus neli alustavate kohtunike programmi kuuluvat kohustuslikku koolitust kokku seitsmel koolituspäeval. Programmi kuuluvad soovituslikud koolitused on ühtlasi oskuskoolitused (ja kajastatud aruandes oskuskoolituste all), neil saavad lihtsamalt osaleda ka teised kohtunikud (alustava kohtuniku koolitusprogrammi kohustuslikele koolitustele pääsevad nad vaid vabade kohtade olemasolul). Kohtulahendi koostamine tsiviil- ja haldusvaldkonna kohtunikele toimus tsiviilkohtunike ametioskuste programmi raames.

1. Kohtunikeetika (11.01, Tartu)

Koolitusel käsitleti kohtunikuametis esinevaid eetilisi dilemmasid, kohtunike eetikakoodeksit ja distsiplinaarkolleeegiumi praktikat. Osalejad said ülevaate korruptsiooniohtlikest olukordadest ja nende vältimisest, eetikanõukogu ja Euroopa kohtunike konsultatiivnõukogu tegemistest.

Osalejat julgustati mõtlema oma igapäevaelule, hoiakutele, väärtustele ja valikutele ning see soodustas aktiivset arutelu, sh piiripealsete situatsioonide teemal. Koolitus vastas osalejate ootustele, pakuti, et iga 5-10 aasta järel võiks eetikateemalist seminari pakkuda ka kogenud kohtunikele eraldi ning et käsitleda võiks tüüpõhjusi, mis kohtunikeetika jaoks probleeme tekitavad.

Koolitaja: Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik.

2. Sisseelamisseminar alustavatele kohtunikele (15.-17.05, Sagadi)

Kolmepäevase seminari eesmärk on pakkuda ametisse astunud kohtunikele tuge ja süvendada motivatsiooni sisseelamisel uude ametisse. Seminaril käsitleti õigusemõistmist, kohtutele seatud ootusi, kohtuniku rolli, väärtusi ja võimalusi nii Eesti kui rahvusvahelisel tasandil, valdkonnapõhiselt tööprotsesside ja menetluse juhtimist. Oskuskoolitustena olid kavas liikumise lõimimine oma päevategevustesse ja häälekool. Õhtuste tegevustega toetati omavahelist võrgustumist.

Seminari peeti väga vajalikuks, rahul oldi nii tiheda ja sisuka programmi, praktiliste töötubade, kauem ametis olnud kolleegide kogemuste jagamise kui ka võrgustumisega.

Seminaril esinesid ja arutelusid juhtisid tippõigusametnikud Villu Kõve ja Priit Pikamäe, alustava kohtuniku toetamise võimalustest tegi ülevaate Riigikohtu õigusteabe- ja koolitusosakonna juhataja Liina Reisberg. Seminari juhtisid Harju Maakohtu kohtunik Kai Härmand, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks, Harju Maakohtu kohtunik Katre Poljakova ja Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Ingrid Kullerkann.

3. Menetluse juhtimine tsiviil- ja halduskohtunikele (04.-05.09, Tartu)

Menetluse juhtimise koolitus oli 2024. aasta septembri lõpuni kehtinud programmi järgi üks kohustuslikest koolitustest, mis tuli alustaval kohtunikul läbida esimesel võimalusel. Koolituse eesmärk oli kogemuste jagamise ja praktiliste harjutuste kaudu õppida menetluse sujuvaks läbiviimiseks vajalikke oskusi tsiviil- ja halduskohtumenetluses. Arutleti, millised on kohtuniku ülesanded kohtumenetluses ja menetlusosaliste ootused kohtule, kuidas olla mõjukas kohtunik ja tekitada oma isikuga usaldust kohtu kui institutsiooni vastu. Koolitusel keskenduti eelkõige kohtuniku rollile aktiivses menetluse juhtimises ja selgituskohustuse täitmisel.

Koolitus viidi läbi kaasuspõhise diskussioonina ja kõik osalejad said pidada ka simulatsioonkohtuistungit, mida kolleegid ja koolitajad tagasisidestasid. Osalejad hindasid koolituse kasulikuks ja rakendatavaks. Küll leiti, et simulatsioonikaasustes võiks olla suurem rõhk menetlusõiguslikel probleemidel ja üllatustel.

Koolituse viisid läbi Harju Maakohtu kohtunik Kai Härmand, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Kersti Kerstna-Vaks, Sorainen advokaadibüroo vandeadvokaat ja Tartu Ülikooli Euroopa õiguse kaasprofessor Carri Ginter, menetlusosaliste rollides olid õigusteaduse üliõpilased.

4. Individuaalsed vestlused ja enesearengu töötuba (04.10, Tallinn ja veeb)

Alustavatel kohtunikel tuli see koolitus kuni 30.09 kehtinud programmi raames läbida kolme aasta jooksul ametisse nimetamisest. Alustavate kohtunike töörolli sisseelamist toetav moodul koosnes kahest osast: individuaalsest sessioonist psühholoogiga ja enesearengu töötoast väikeses grupis. Mõlemad toetasid eneseanalüüsi, oma rollide mõtestamist ning oma tugevuste ja arenguvajaduste kaardistamist. Töötoas käsitleti vestluste käigus kerkinud korduvaid arenguteemasid ja otsiti neile lahendusi. Tagasiside andis vaid üks osaleja, kes oli positiivselt üllatunud. Vestlused ja töötoa viis läbi Tuuli Junolainen, Tripodi coach ja superviisor.